KLAAR VOOR DE TOEKOMST

NGF
NEDERLANDSE GOLF FEDERATIE

COMMITTED TO GREEN

INHOUD

ALGEMENE INFORMATIE

Bij deze werkmap

Gebruikswijzer en begrippenlijst

Duurzaamheid op uw golfbaan

Committed to Green, stapsgewijs op weg naar uw GEO-certificaat

GEO-criteria

Organisaties

GEO Heraudit

Inzicht in milieuwetgeving en -risico's/ Handleiding webtool NGFmilieuzorg.nl

Brochure Committed to Green Klaar voor de toekomst

ORGANISATIE

Start

- Intakeformulier (voorbeeld)
- Bevestigingsbrief in verband met begeleiding (voorbeeld)
- Intentieverklaring (voorbeeld)
- GEO-prescan

Werkgroep

Organigram interne clubstructuur met namen, verantwoordelijkheden en contactgegevens

Uw GEO-certificaat

Een mapje voor een kopie van uw GEO-certificaat

Communicatie

Diverse communicatie-uitingen (in- en extern) en perspublicaties

COMMITTED TO GREEN-STAPPENPLAN

Stap 1 - Inventarisatie

- Landschap en biotopen
- Water
- Energie en hulpbronnen
- Product- en ketenbeheer
- Milieukwaliteit
- Mens en samenleving

Stap 2 - Visie

- Landschap en biotopen
- Water
- Energie en hulpbronnen
- Product- en ketenbeheer
- Milieukwaliteit
- Mens en samenleving

Stap 3 - Werkplan

- Landschap en biotopen
- Water
- Energie en hulpbronnen
- Product- en ketenbeheer
- Milieukwaliteit
- Mens en samenleving

BIJ DEZE WERKMAP

Leuk dat u geïnteresseerd bent in het programma Committed to Green, de weg naar duurzaam beheer en uw GEO-certificering.

Op de buitenkant van deze map ziet u een golfbaan tijdens de laatste fase van de aanleg: de ingroeifase. De officiële opening is nog in het verschiet, een beginpunt van een nieuwe ontwikkeling. De verwachtingen zijn hooggespannen.

Het terrein is recent omgevormd van vlak polderland naar een geaccidenteerd golflandschap. Natuurlijke ontwikkeling staat hier in de kinderschoenen. De mannen en machines die de aanleg hebben uitgevoerd, hebben sinds kort plaatsgemaakt voor een nieuw greenkeepersteam met nieuw aangeschaft onderhoudsmaterieel; de stap van aanleg naar beheer.

De recente foto van fotograaf Koen Suyk van The International, Amsterdam, toont een beeld van een landschap, dat met menselijk vernuft en inzet gereed gemaakt is voor golf. Het beeld symboliseert een universele opdracht en tegelijk een belofte:

Duurzaam beheer van dit landschap waardoor het golfspel, de sociale cultuur, het landschap en de natuur elkaar blijvend aanvullen en versterken. Waardecreatie voor mens, natuur én economie.

ONDERSTEUNING

Deze map is bedoeld om u te ondersteunen in dit traject. Het doorlopen van deze werkmap onder begeleiding van uw Committed to Green-begeleider resulteert in het GEO-certificaat.

Wij willen met de inhoud van de map antwoord geven op de volgende vragen:

1. **Wat is duurzaamheid en duurzame ontwikkeling in het algemeen?**
2. **Waarom is duurzaam beheer ook voor u van belang?**
3. **Hoe komt u tot duurzaam beheer van uw golfbaan?**

In de gebruikswijzer vindt u advies met betrekking tot het gebruik van de werkmap.

Wij hebben getracht een zinvolle selectie te maken van de informatievoorziening met betrekking tot duurzaam beheer, het Committed to Green-programma en het GEO-certificaat. Als u vragen, opmerkingen of suggesties voor zinvolle aanvullingen heeft, dan horen wij dat natuurlijk graag.

Als wij aanvullingen hebben die ook voor u interessant zijn, sturen wij u deze per post toe.

Wij wensen u veel succes met het traject dat moet leiden tot duurzaam beheer van uw golfbaan.

NGF

GEBRUIKSWIJZER EN BEGRIPPENLIJST

Deze map is bedoeld als werkmap. Samen met uw Committed to Green-begeleider kunt u de map gebruiken om de verschillende stadia van het Committed to Green-programma op eenvoudige wijze te doorlopen. Dat gebeurt stap voor stap, op basis van een duidelijke structuur. Na afronding van elke stap kunt u dit onderdeel van het programma afvinken. Na het plaatsen van het laatste vinkje kunt u zich automatisch aanmelden voor GEO-certificering!

Tevens dient de map ter ondersteuning bij het archiveren van notities, kaarten en andere voor het Committed to Green-traject van belang zijnde documenten. Door de map intensief te gebruiken, heeft u alle informatie met betrekking tot het Committed to Green-traject overzichtelijk op een rij én steeds direct bij de hand.

Ook kunt u de resultaten van al uw duurzaamheidsinspanningen in de map administreren. Daardoor is de map ook van groot belang als informatiebron tijdens de hercertificering.

BEGRIPPENLIJST

Committed to Green (CtG)

Het Committed to Green-programma is een NGF-programma gericht op het duurzaam beheren van een golfbaan. Een succesvol afgelegd Committed to Green-traject wordt afgesloten met een GEO-certificaat.

GEO-certificaat

Een GEO-certificaat is een wereldwijd geaccepteerd milieukeurmerk voor golfbanen. Het is een onafhankelijk bewijs van duurzaam golfbaanbeheer. Door het behalen van het GEO-certificaat laat een golfbaan aan alle stakeholders zien dat het management voldoet aan nationale en internationale criteria voor duurzaam golfbaanbeheer.

Committed to Green-trajectbegeleiding

De Committed to Green-trajectbegeleiding is een door de NGF ontwikkelde ondersteuning, gericht op het efficiënt behalen van het GEO-certificaat.

GEO-audit

Een GEO-audit is een periodieke GEO-controle. Tijdens zo'n controle worden verschillende duurzaamheidsaspecten op de golfbaan door een onafhankelijke, door GEO gecertificeerde auditor (GEOSA), beoordeeld. De controle wordt één keer in de drie jaar uitgevoerd en leidt, indien aan de GEO-criteria wordt voldaan, tot (her)certificering.

Golfbaanbeheerder

Een golfbaanbeheerder is de persoon of orgaan die/dat eindverantwoordelijk is voor het beheer van een golfbaan.

De feitelijke uitvoering van het dagelijkse onderhoud is ondergebracht bij een eigen greenkeepersteam of een extern ingehuurd aannemingsbedrijf en/of technische dienst (opstallen en andere voorzieningen).

DUURZAAMHEID OP UW GOLFBAAN

WAAROM DUURZAAMHEID?

Duurzaamheid en duurzame ontwikkeling zijn in de afgelopen twintig jaar gemeengoed geworden. Dat is niet altijd zo geweest. Belangrijk kantelpunt in de beeldvorming is in gang gezet door het rapport Our Common Future (VN commissie Brundtland, 1987). De in dit rapport gebruikte terminologie is van oorsprong afkomstig uit de bosbouw. Later worden duurzaamheid en duurzame ontwikkeling ook in de visserij gebruikt. Bij duurzaamheid en duurzame ontwikkeling gaat het erom de natuurlijke leefomgeving zo te beheren dat natuurlijke structuren en processen niet worden aangetast of in hun voortbestaan bedreigd. Door het respecteren van de zogenaamde 'millieugebruiksruimte' wordt gegarandeerd dat ook toekomstige generaties van de ons omringende natuurlijke leefomgeving gebruik kunnen blijven maken.

Duurzame ontwikkeling is:
'Een ontwikkeling die aansluit op behoeften van het heden, zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen' (Bron: Our Common Future, VN Commissie Brundtland, 1987)

PEOPLE, PLANET, PROFIT (OOK WEL: DE DRIE P'S OF TRIPLE BOTTOM LINE)

Ook de term People, Planet, Profit heeft betrekking op duurzame ontwikkeling. People, Planet, Profit bestaat uit drie elementen die, om tot een duurzame samenleving te komen, op harmonieuze wijze gecombineerd moeten worden. Het gaat daarbij om gelijkwaardige aandacht voor people (= mensen), planet (= natuurlijke leefomgeving en milieu) en profit (= welvaart en winst). Een ontwikkeling is duurzaam, wanneer er een afgewogen balans is tussen ecologische, economische en sociale gevolgen van het menselijk handelen. Figuur 1 toont de 3 P's in een schema. Het gebied waar de drie cirkels elkaar overlappen, kan als duurzaam beschouwd worden.

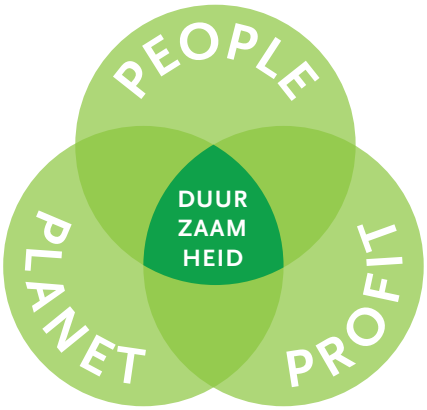

Figuur 1 - Triple Bottom Line (3P-model)

(De term "Profit" (="winst") dient in dit verband overigens breed te worden uitgelegd. Het gaat daarbij nadrukkelijk ook om de financiële stabiliteit die noodzakelijk is voor de continuiteit van elke organisatie, dus ook van een non-profitorganisatie. Om de continuïteit, autonomie en missie van een non-profitorganisatie veilig te stellen, is een (bescheiden) winststreven meestal een vereiste. Vanuit een dergelijke winstdoelstelling streeft zo'n organisatie onder andere naar kostenbeheersing, efficiëntie en effectiviteit.)

WAAROM DUURZAAMHEID?

DE WAARDE VAN DUURZAAMHEID

Als iets de laatste jaren duidelijk is geworden, is het wel het feit dat duurzaamheid loont. Een duurzame aanpak levert niet alleen maatschappelijke meerwaarde op, maar ook een organisatie die toekomstgericht, efficiënt en robuust is. Recent onderzoek door Harvard Business School heeft uitgewezen dat duurzaam werkende bedrijven structureel beter presteren dan bedrijven die niet op duurzaamheid zijn gericht. (bron: The Impact of a Corporate Culture of Sustainability on Corporate Behavior and Performance; november 25, 2011 Auteurs: Robert G. Eccles, Ioannis Ioannou, and George Serafeim)

Het begrip duurzaamheid is helaas uitgehold en daardoor tot een van de meest vervuilde etiketten binnen onze samenleving verworden. Tal van ontwikkelingen en producten worden vanuit commercieel oogpunt onterecht voorzien van een duurzaamheidstempel. Dergelijke 'duurzaamheid' draagt natuurlijk niet bij aan een samenleving die toekomstgericht, efficiënt en robuust is.

Bij echte duurzaamheid gaat het niet om een commercieel stempel. Echte duurzaamheid gaat over intrinsieke waarde en oprechte toewijding (commitment) om als organisatie te voorzien in de behoefte van de mens, zonder daarbij afbreuk te doen aan sociale belangen of de natuurlijke leefomgeving. Dus niet alleen de natuurlijke en de sociale omgeving varen wel bij een duurzaam beheerde golfbaan, ook de exploitatie!

DE DUURZAME GOLFBAAN

In het kader van het Committed to Green-programma is het van belang te onderzoeken hoe het begrip duurzaamheid zich verhoudt tot het beheer van een golfbaan. Het begrip duurzaamheid is door the R&A in de vorige eeuw gedefinieerd als:

'Optimale speelkwaliteit in goede harmonie met de natuurlijke omgeving en in combinatie met gezond economisch en maatschappelijk verantwoord beheer.'

Hierin zijn de 3 P's van Planet, People en Profit terug te vinden:

- Planet: in harmonie met de natuurlijke omgeving.
- People: maatschappelijk verantwoord beheer.
- Profit: gezond economisch beheer.

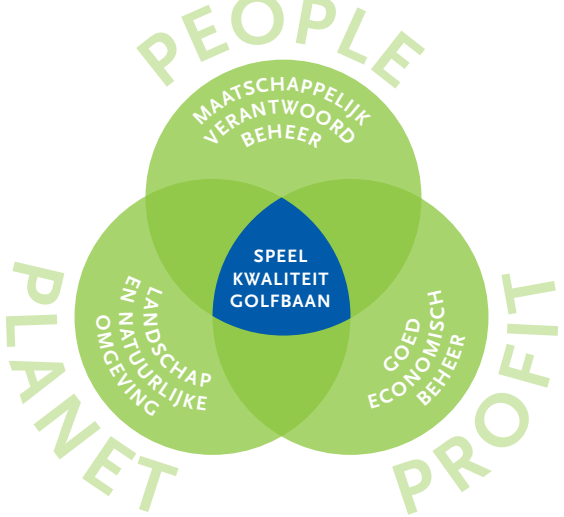

Figuur 2 - Model 3 P's ingevuld op basis van het duurzaamheidsbegrip van de R&A

DUURZAME ONTWIKKELING

OP WEG NAAR DUURZAAMHEID

Helemaal duurzaam ben je nooit. Je 'werkt' als individu of organisatie aan duurzaamheid. Je groeit er in. Het is net als leren: het houdt je je hele leven bezig. In het streven naar een duurzame ontwikkeling zijn de volgende processtappen van belang:

Erkennen (bewustwording)

Erkennen dat duurzaamheid van belang is en het benoemen van de aandachtsgebieden die in dat verband een rol spelen: Wat is waardevol? Wat zijn de kernkwaliteiten? Er wordt vanuit gegaan dat de duurzame ontwikkeling vanaf het moment van bewustwording en erkenning een zelfstandige dynamiek binnen de organisatie krijgt.

1 **Inventariseren**

Vastleggen hoe de huidige situatie eruit ziet (= nulmeting). Focus op het monitoren van de stand van zaken ten aanzien van de kernkwaliteiten. Antwoord op de vraag: hoe staan we ervoor?

2 **Visieontwikkeling**

Wat willen we bereiken? Hoe willen we de kernkwaliteiten doorontwikkelen? En welke zaken moeten vanuit het duurzaamheidsperspectief worden verbeterd, aangepast of geïntroduceerd worden?

3 **Werkplanontwikkeling**

Het werkplan is de basis voor de uitvoering. Hoe gaan we de in de visie verwoorde doelen in de praktijk realiseren? Welke middelen zetten we daarvoor in? En welke planning hoort daarbij? Wie is waarvoor verantwoordelijk?

Evaluatie en bijsturing

Hoe vordert de uitvoering van de plannen (monitoring)? In hoeverre komen de gestelde doelen binnen bereik of moet er bijgestuurd worden in de aanpak? Moeten de ambities worden bijgesteld?

Het bovenstaande proces beschrijft een kwaliteitsbeheerssysteem dat de basis vormt voor een gestage ontwikkeling op weg naar duurzaamheid.

Op weg naar duurzaamheid

DUURZAAMHEID OP UW GOLFBAAN

COMMITTED TO GREEN, DUURZAAM BEHEER VAN UW GOLFBAAN

Het duurzaam beheren van golfbanen zou eigenlijk een vanzelfsprekendheid moeten zijn. Dat geldt natuurlijk ook voor uw eigen golfbaan. Duurzaamheid als uitgangspunt dient de continuïteit van de organisatie en stimuleert de kwaliteit van het beheer en daarmee van de golfbaan: uw belangrijkste kapitaal. Het is duidelijk dat planmatig beheer de belangrijkste randvoorwaarde is om tot duurzaam beheer van uw golfbaan te komen.

Op het eerste gezicht lijkt het logisch dat, met betrekking tot een belangrijke taak als het beheer van een golfbaan, een dergelijke planmatige benadering op alle golfbanen standaard is. Dit is helaas niet het geval.

De realiteit is dat veel beheerders (nog) niet op deze planmatige wijze werken. Het beheer wordt meestal door vakbekwame personen uitgevoerd, maar er ontbreekt een procesmatige benadering op basis van een heldere visie. Als een duidelijke beheervisie ontbreekt, is het risico groot dat ad hoc en reactief wordt gehandeld. Er vindt dan ook geen leerproces plaats en er is geen verankering van uitvoeringskennis binnen de organisatie. De afhankelijkheid van individuele kennis van medewerkers of vrijwilligers is daardoor groot, het lerend vermogen krijgt niet de kans zich binnen de organisatie te ontwikkelen. Uiteindelijk wordt er dan ook geen beheerkwaliteit ontwikkeld. En dit vormt in een veranderde omgeving een wel erg hoog bedrijfsrisico.

Committed to Green is een programma dat beheerders helpt om het beheer van de golfbaan duurzamer te maken. Binnen Committed to Green wordt duurzaamheid vanuit zes aandachtsgebieden benaderd. Het gaat daarbij om:

- Landschap & biotopen
- Water
- Energie en hulpbronnen
- Product - en ketenbeheer
- Milieukwaliteit
- Mens en samenleving

Deze aandachtsgebieden worden uitgewerkt in een apart hoofdstuk 'Zes aandachtsgebieden' in deze map.

Water is een belangrijk aandachtsgebied binnen Committed to Green

DUURZAAMHEID OP UW GOLFBAAN

Het Committed to Green-programma onderscheidt drie fasen waarna, via de tussenstap evaluatie, weer opnieuw gemeten wordt wat de stand van zaken is:

1. **Inventarisatiefase: in deze fase wordt een nulmeting binnen alle zes de aandachtsgebieden uitgevoerd.**
2. **Visiefase: in deze fase wordt een complete duurzaamheidsvisie ontwikkeld.**
3. **Werkplanfase: binnen deze fase wordt een werkplan ontwikkeld, waarin wordt aangegeven welke maatregelen moeten worden uitgevoerd, welke middelen ter beschikking staan, binnen welke termijn de doelstellingen gehaald moeten worden en wie verantwoordelijk is.**

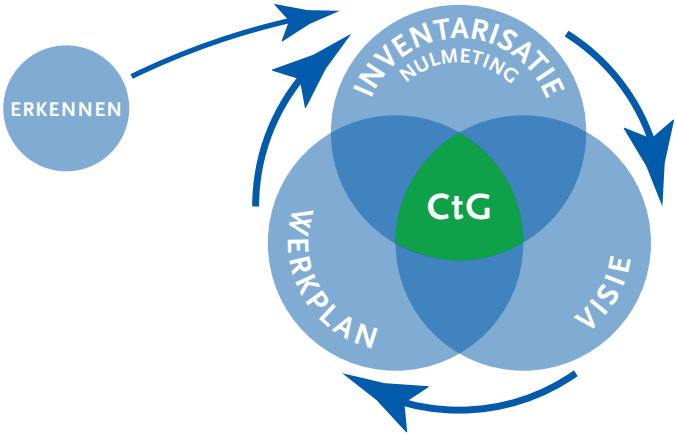

Figuur 3 - Startfase Committed to Green

Door deze drie fasen te doorlopen, ontstaat binnen de organisatie collectief inzicht in de gewenste richting waarin de golfbaan zich moet ontwikkelen. Committed to Green dwingt een beheerder een duurzaamheidsvisie te concretiseren op basis van heldere en haalbare doelstellingen. Ook zorgt het programma ervoor dat wordt aangegeven op welke wijze deze doelstellingen efficiënt en effectief bereikt kunnen worden. Tijdens de uitvoering van het werkplan vindt een continu proces van evalueren en bijsturen plaats. Deze systematiek bevordert de opbouw van collectieve kennis met betrekking tot het beheer van de golfbaan en stimuleert het zelflerend vermogen van de organisatie.

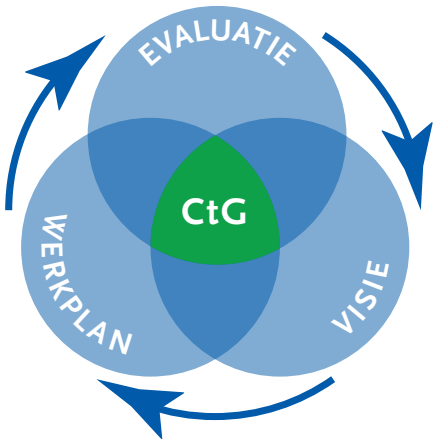

Figuur 4 - Continu vervolgproces Committed to Green

DUURZAAMHEID OP UW GOLFBAAN

LERENDE ORGANISATIE

Een duurzame ontwikkeling is altijd een continu (leer)proces. Dat is bij het beheren van een golfbaan niet anders. Duurzaam beheer vraagt, naast specifieke deskundigheid (kennis en ervaring, vakmanschap), om een duidelijke langetermijnvisie, een goede interne structuur en een duidelijk en goed begeleid proces. Een dergelijke planmatige aanpak moet binnen de beheerorganisatie van een golfbaan goed worden verankerd, zodanig dat het proces doorgang vindt onafhankelijk van wisselingen van medewerkers en/of functionarissen. Zo wordt voorkomen dat de leercurve met betrekking tot efficiënt en effectief duurzaam beheer van de golfbaan telkens opnieuw opstart. Planmatig werken is de belangrijkste voorwaarde om als organisatie lerend vermogen op te bouwen.

Het idee van 'lerende organisaties' is aan eind van de 20e eeuw door Peter Senge geïntroduceerd (The Fifth Discipline: The art and practice of the learning organization, 1990). Een gangbare definitie van de lerende organisatie is:

'Een organisatie die het leren op alle niveaus (individueel en collectief) stimuleert en zichzelf als gevolg daarvan steeds verder ontwikkelt'.

Belangrijke randvoorwaarde voor een lerende organistie is een planmatige werkwijze. Pas in een continu proces van plannen, handelen, evalueren en bijsturen, wordt als organisatie 'lerend vermogen' opgebouwd. Een organisatie die niet op basis van eigen keuzes en plannen handelt, maar zich beperkt tot het reageren op prikkels van buitenaf, verwordt tot een speelbal van de omgeving. Zoiets wordt pas als een probleem ervaren op het moment dat die omgeving zich in minder gunstige richting ontwikkelt. Dat gebeurt bijvoorbeeld als strengere wet- en regelgeving wordt geïntroduceerd of als de verhouding tussen vraag en aanbod verandert. Als op zo'n moment niet tijdig actie wordt ondernomen, verliest een organisatie aan betekenis. Dat kan zelfs zover gaan dat er uiteindelijk geen bestaansrecht meer over is.

Organisaties die focussen op routines en keuzes uit het verleden, bewegen als het ware 'achterstevoren' de toekomst in. Bij het werken aan duurzaamheid gaat het erom de blik vooruit te werpen, duidelijk richting te bepalen en al lerend en bijsturend het bestaansrecht en de kernwaarden van een organisatie veilig te stellen. Dat is duurzaamheid als continu proces. Dat is de uitdaging binnen Committed to Green!

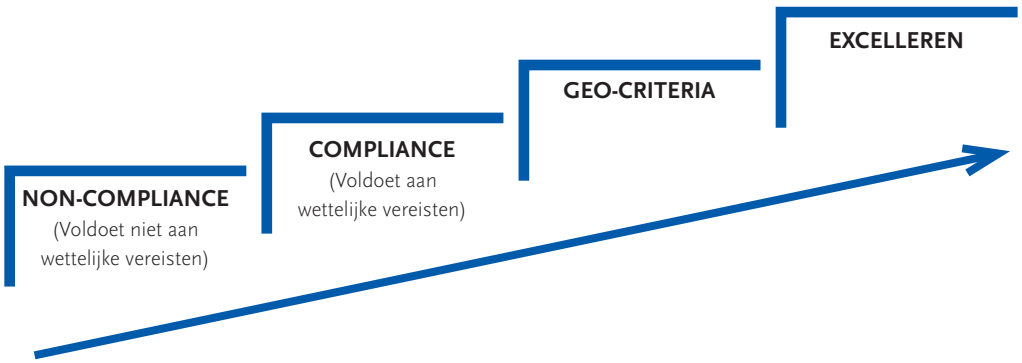

Figuur 5: Actieve proces van de 'lerende organisatie' in duurzame ontwikkeling.

STAPSGEWIJS OP WEG NAAR GEO CERTIFICERING

COMMITTED TO GREEN: STAPSGEWIJS OP WEG NAAR GEOCERTIFICERING

INLEIDING

De NGF biedt golfbanen ondersteuning bij het doorlopen van het Committed to Green-traject gericht op GEO-certificering. In deze notitie formuleert de NGF de manier waarop het traject en de begeleiding hiervan het beste kunnen worden vormgeven.

BEGELEIDING GEO-CERTIFICERING DOOR COMMITTED TO GREEN/GEO-ADVISEURS

Sinds 1 januari 2011 ondersteunen externe adviseurs bij de implementatie van Committed to Green en de GEO-certificering op golfbanen. De ondersteuning loopt via de NGF. De ondersteuning voorziet in 30 uur begeleiding. Binnen deze uren helpt de adviseur de golfbaan met het doorlopen van het Committed to Green-traject.

De NGF adviseert de beschikbare uren als volgt in te zetten:

- Kennismaking, intake eerste baanbezoek, bespreking procedure GEO-certificering, introductie werkwijze (inventarisatiefase, 6 u, waarvan eventueel 3 uur voor prescan).
- Bestudering en bespreking resultaten nulmeting inventarisatiefase, introductie werkwijze visieontwikkeling, 4 u.
- Bestudering en bespreking visie, introductie werkplan- en actieprogrammafase, 4 u.
- Bestudering en bespreking werkplan- en actieprogrammafase, introductiefase tijdsplanning en begroting, 4 u.
- Bestudering en bespreking tijdsplanning en begroting, bespreking certificering, 4 u.
- Ondersteuning (telefoon, e-mail) en certificering (vertaling van het registratieformulier), 8 u.

Natuurlijk staat het een golfbaan vrij om voor een andere verdeling van de beschikbare uren te kiezen. Wel is het zo dat het totaal aantal gesubsidieerde uren van 30 niet kan worden overschreden. Ten aanzien van extra begeleidings/adviseringsuren kunnen door de golfbaan en begeleider separaat aanvullende afspraken gemaakt worden. Deze komen voor rekening van de golfbaan.

Stapsgewijs op weg naar Geo-certificering

WERKWIJZE COMMITTED TO GREEN-TRAJECT

De NGF stelt voor het Committed to Green-traject in drie, duidelijk afgebakende, fasen op te delen. Elke fase wordt afgesloten met een overlegmoment met de Committed to Green-adviseur. Tijdens dit overlegmoment wordt beoordeeld of het gewenste Committed to Green-niveau is bereikt. Het traject kent de volgende drie fasen:

1. **Inventarisatiefase, waarin de nulmeting wordt uitgevoerd;**
2. **Visiefase, waarin de Committed to Green-visie voor de baan wordt ontwikkeld;**
3. **Werkplanfase, waarin een Committed to Green-werkplan en actieprogramma's worden ontwikkeld.**

Werken met dit stapsgewijze Committed to Green-programma heeft een aantal belangrijke voordelen. De belangrijkste is dat een golfbaan op het moment dat alle fasen zijn doorlopen niet alleen klaar is om het GEO-certificaat te ontvangen, maar ook de beschikking heeft over een goed doortimmerd werkplan met actieprogramma's om de gestelde Committed to Green-doelen planmatig te realiseren én te monitoren. Onderdeel van de planmatige aanpak is een duidelijke planning, met financiële onderbouwing. Door voor Committed to Green te kiezen, wordt het 'duurzaam-denken én doen' planmatig op de golfbaan geïmplementeerd.

INVENTARISATIEFASE

Het GEO-certificeringsproces start met het zorgvuldig vastleggen van de huidige situatie op de golfbaan: de inventarisatiefase of nulmeting. In deze fase wordt alle relevante informatie overzichtelijk in kaart gebracht. Dat gebeurt volgens de lijn van de zes aandachtsgebieden: landschap en biotopen, water, energie en hulpbronnen, producten en ketenbeheer, milieukwaliteit en mens en samenleving. Indien nodig worden in deze fase verschillende inventarisaties uitgevoerd. Bijlage 1 geeft een overzicht van de onderwerpen die bij de inventarisatie (kunnen) worden betrokken. Tijdens het startgesprek wordt door de golfclub samen met adviseur bekeken of de opsomming in de lijst in bijlage 1 compleet is of dat nog extra zaken moeten worden toegevoegd.

Alle informatie uit de inventarisatiefase wordt overzichtelijk in de Committed to Green-map gepresenteerd. De inventarisatiefase wordt afgesloten met een overleg met de adviseur waarin samen wordt beoordeeld of alle, voor het Committed to Green-traject noodzakelijke, informatie aanwezig is. De informatie uit de inventarisatiefase moet worden gezien als de basis voor het verdere GEO-certificeringstraject en kan worden gebruikt als referentie (= nulmeting) tijdens de heraudit.

VISIEONTWIKKELING

In de tweede fase formuleert de golfclub zelf een duidelijke visie met daarin de te realiseren Committed to Green-doelen en -ambities. In deze visie wordt aandacht besteed aan alle zes de aandachtsgebieden. Dat betekent dat de golfbaan zowel met betrekking tot landschap en biotopen, water, energie en hulpbronnen, product- en ketenbeheer, milieukwaliteit en mens en samenleving een visie formuleert.

Er is dus binnen GEO-certificering geen sprake van doelen die door de Golf Environment Organization worden opgelegd of in het kader van het certificeringsproces moeten worden gerealiseerd. Iedere golfbaan bepaalt zelf welke doelen worden gerealiseerd en het tempo waarin dit gebeurt. De in de visie geformuleerde doelen vormen samen de uitdaging die de golfbaan zichzelf binnen GEO oplegt.

WERKWIJZE COMMITTED TO GREEN-TRAJECT

Het feit dat een golfbaan de Committed to Green-doelen op basis van vrijwilligheid formuleert, betekent niet dat de realisatie van de doelen vrijblijvend is. Tijdens de driejaarlijkse heraudit wordt namelijk beoordeeld of de zelf gestelde doelen zijn gehaald. Om dat efficiënt en effectief te kunnen doen, is het van groot belang dat de doelen in de visie meetbaar én evalueerbaar geformuleerd zijn. Meetbaar omdat dan op objectieve wijze is vast te stellen hoe de situatie er na drie jaar Committed to Green-in-de-praktijk voorstaat, en evalueerbaar omdat dan eenvoudig te bepalen is of de situatie inderdaad is verbeterd, gelijk is gebleven of - helaas - verslechterd is.

De afgeronde visie met daarin meetbare én evalueerbare doelen wordt door de golfbaan met adviseur besproken. Samen beoordelen ze of de doelen voldoende ambitieus en op basis van de nulmeting realistisch zijn. Ook wordt beoordeeld of de Committed to Green-doelen inderdaad eenvoudig meetbaar én evalueerbaar zijn. Als alles klopt, wordt de visie vastgesteld en is de Committed to Green-opgave voor de komende drie jaar gereed.

WERKPLAN EN ACTIEPROGRAMMA

Na afronding van de tweede fase van het GEO-certificeringstraject weet de club hoe de huidige situatie in elkaar zit (nulmeting) en welke doelen in de komende drie jaar moeten worden gerealiseerd (visie). Dan is het moment aangebroken om een werkplan met actieprogramma's te ontwikkelen, waarmee de doelen gestructureerd en planmatig binnen de dagelijkse praktijk van het golfbaanbeheer en -gebruik worden gerealiseerd.

Realisatie van de in de visie benoemende doelen kan in een aantal gevallen eenvoudig door te minderen of anders te gaan werken. Vaak levert dat ook direct een financiële besparing op. Soms is echter een investering nodig om een bepaald doel te halen waarbij het terugverdienmoment in de toekomst ligt. Dat geldt bijvoorbeeld als tot isolatie van het clubhuis wordt besloten of wordt overgegaan op elektrisch maaien. Daarom is het verstandig om niet alleen werkplannen en actieprogramma's te ontwikkelen, maar zeker ook een begroting en een planning toe te voegen. Dat gebeurt in deze fase.

Aan het eind van deze fase beschikt de golfbaan dus over eenduidig inzicht in de nulsituatie, zijn meetbare en evalueerbare doelen geformuleerd en zijn werkplannen en actieprogramma's met begroting en planning ontwikkeld om de Committed to Green-doelen planmatig binnen de baan te realiseren. Dit is het moment waarop de golfbaan kan worden geaudit.

REGISTRATIE ONLINE

Op de website van GEO kunt u in het aangemaakte profiel alle benodigde gegevens invoeren. Door meerdere personen inloggegevens te verstrekken, kan een ieder op zijn eigen deskundigheid of onderdeel de gegevens in het formulier invoeren. Het formulier neemt u stap voor stap mee door de vereiste gegevens.

Een deel van de informatie moet in het Engels en Nederlands worden ingevoerd. Let op: dit geldt niet voor uw eigen rapportages e.d. maar alleen voor de informatie in het registratieformulier.

De gegevens worden pas openbaar zodra het certificaat is verstrekt.

WERKWIJZE COMMITTED TO GREEN-TRAJECT

AUDIT

Zodra u samen met de Committed to Green-begeleider tot de conclusie komt dat er een goede basis ligt voor certificering, nodigt u een auditor uit. U kunt bij het indienen van de registratie zelf kiezen voor een bevoegde auditor. Een lijst van specialisten vindt u op de website www.golfenvironment.org; er zijn meerdere Nederlandse professionals beschikbaar. Als u een keus gemaakt hebt, gaat er een bericht uit naar deze persoon. Op dat moment heeft de auditeur bovendien de mogelijkheid om de gegevens van de club te beoordelen. Belangrijk: zorg ervoor dat de auditor vooraf de beschikking heeft over de rapportages die van belang zijn en dat tijdens de audit aanvullende documenten op afroep beschikbaar zijn.

De auditor maakt met u een afspraak om een bezoek te brengen. Onderdeel van het bezoek is ten minste:

- rondgang over de golfbaan
- gesprek met betrokkenen
- voorlopige beoordeling

Tijdens zijn of haar bezoek aan uw golfbaan heeft u de mogelijkheid het nodige toe te lichten. In het gesprek en tijdens het bezoek zal de nadruk liggen op de onderdelen die uitzonderlijk zijn of vragen oproepen. Aan het einde van de audit geeft de auditor een conceptbeoordeling. Dit zal in de weken na de audit verder worden uitgewerkt. De auditor stelt een verslag op over het bezoek en kan hierbij de vraag neerleggen om gegevens aan te vullen of informatie nader te verduidelijken.

HERAUDIT

Na certificering gaat de golfbaan de werkplannen en actieprogramma's conform de ontwikkelde planning in het baanbeheer implementeren. Doordat de noodzakelijke financiën vooraf, via het opstellen van een begroting, zijn geregeld, is uitvoering een kwestie van planmatig en consequent werken.

Na een periode van drie jaar wordt de heraudit uitgevoerd. Tijdens de heraudit wordt bekeken of de voorgenomen werkplannen en actieprogramma's werkelijk zijn uitgevoerd en of de uitvoering heeft geleid tot het daadwerkelijk realiseren van de door de golfbaan in de visie verwoorde doelen. Doordat de doelen in de visie meetbaar en evalueerbaar zijn geformuleerd, is de heraudit eenvoudig en objectief uit te voeren.

De heraudit is dus een belangrijk evaluatiemoment. Door de heraudit weet de beheerder waar hij staat ten aanzien van duurzaam beheer. Op basis van de resultaten van de heraudit scherpt de golfbaan vervolgens bestaande doelen verder aan of formuleert nieuwe doelen. Ook deze doelen worden weer vertaald in werkplannen of actieprogramma's, met planning en begroting.

Zo wordt deelnemen aan Committed to Green een continu proces, waarin het duurzaam gebruik van de golfbaan steeds verder verbetert: GEO als vanzelfsprekend onderdeel van het dagelijkse beheer van een golfbaan.

ZES AANDACHTSGEBIEDEN

ZES AANDACHTSGEBIEDEN

Committed to Green richt zich op het verantwoord omgaan met natuur, milieu, mens en natuurlijke hulpbronnen op golfbanen. Het GEO-certificaat is daardoor vergelijkbaar met andere milieukeurmerken zoals FSC en EKO. Ook deze keurmerken dragen bij het beheer en gebruik van onze natuurlijke leefomgeving bij aan een goede balans tussen People (sociale dimensie), Planet (ecologische dimensie) en Profit (economische dimensie).

Om het duurzaam gebruik van een golfbaan te verankeren, worden binnen het CtG-programma zes aandachtsgebieden benoemd. Door binnen deze aandachtsgebieden verbeteringen door te voeren, wordt invulling gegeven aan duurzaam golfbaanbeheer. Figuur 6 toont deze aandachtsgebieden als onderdeel van Committed to Green. Het gaat daarbij om de volgende aandachtsgebieden:

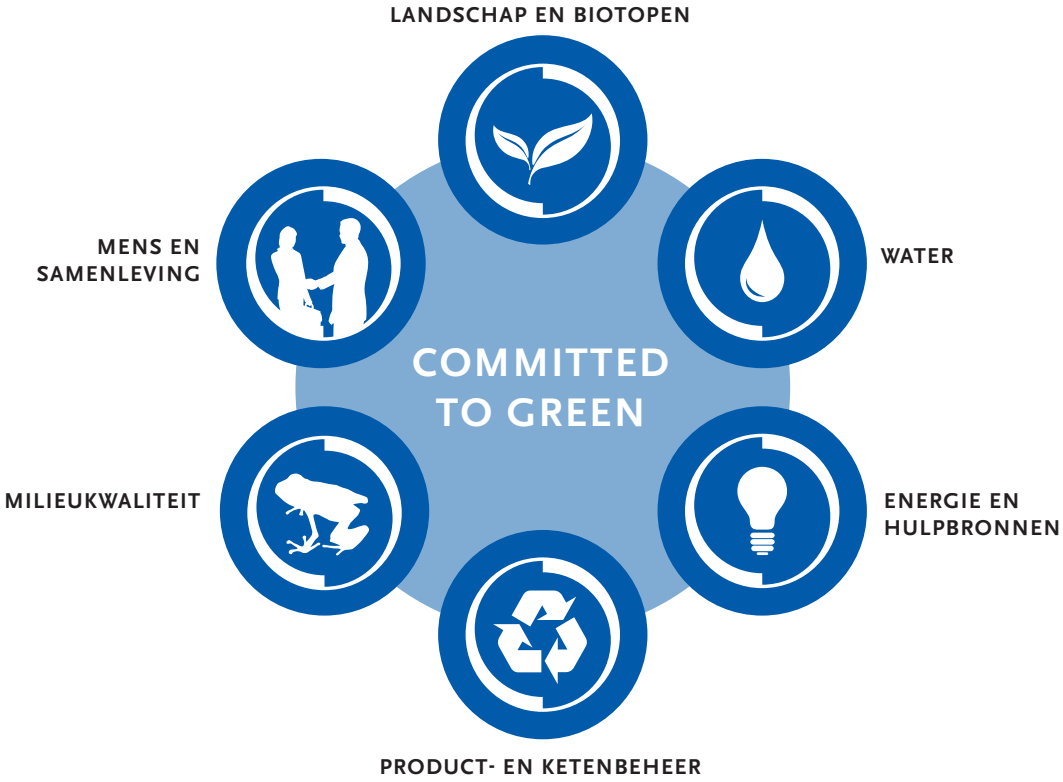

Figuur 6 - Zes aandachtsgebieden als onderdeel van Committed to Green

Hierna worden de zes aandachtsgebieden toegelicht. Daarna worden de drie fasen behandeld. We sluiten af met de toelichting van de externe toetsing van het gehele proces in de vorm van een audit door een deskundige GEO-verifier.

ZES AANDACHTSGEBIEDEN

1 - LANDSCHAP EN BIOTOPEN

Het duurzaam beheren van de natuurlijke omgeving van een golfbaan met aandacht voor de bescherming van plant- en diersoorten, natuurlijke habitats en landschappelijke kwaliteit is een belangrijk aandachtspunt binnen Committed to Green.

Vanzelfsprekend moet het beheer van een golfbaan om voor het GEO-certificaat in aanmerking te komen, aansluiten bij de - binnen Nederland - geldende wetten en regels. Dat betekent bijvoorbeeld dat rekening moet worden gehouden met de zorgplicht vanuit de Flora- en faunawet. Maar ook dat alle andere verplichtingen vanuit de Flora- en faunawet in het beheer zijn geïncorporeerd. Dat geldt voor het respecteren van het broedseizoen (15 maart-15 juli) en de vaste rust- en verblijfplaatsen (nestlocaties, holle bomen, e.d.) en de omgang met beschermde plant- en diersoorten (de zogenaamde lijst 2 en 3-soorten, inclusief Habitatrichtlijnsoorten).

Naast de omgang met flora en fauna is het ook van belang dat andere wet- en regelgeving met betrekking tot natuur en landschap wordt gerespecteerd. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de Boswet, Natura 2000-doelstellingen of de richtlijnen vanuit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Ook het uitvoeren van boswerkzaamheden, volgens de door het Bosschap opgestelde gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer, valt onder de geldende regels.

Naast aandacht voor natuur is het handhaven en het verder ontwikkelen van de landschappelijke kwaliteit op en rond de golfbaan een belangrijk doel. Het doorvoeren van structurele verbeteringen in samenwerking met een golfbaanarchitect is van waarde voor de esthetische en golftechnische kwaliteiten van de golfbaan. Daarnaast gaat het bijvoorbeeld om het in stand houden en ontwikkelen van heidevegetaties, houtwallen, maar ook om laanstructuren, historische boomgroepen en waterpartijen. In sommige situaties kan ook het respecteren van de historische landschappelijke structuur, zoals slootpatronen, grenswallen of verkavelingsstructuren onderdeel van de Committed to Green-doelstelling zijn.

Het louter en alleen voldoen aan al deze zaken is in het licht van Committed to Green echter niet voldoende. De doelstelling ervan is meer dan het voldoen aan wetten en regels of het in stand houden van wat al bestaat. Daar moet immers iedereen zich al voor inzetten. Om het beheer van een golfbaan GEO-gecertificeerd te krijgen, is het de bedoeling dat planmatig en proactief wordt gewerkt aan een structurele verbetering van biotopen en landschappelijke kwaliteit. Doel is het bewust bieden van een hoogwaardige, duurzame omgeving voor mensen, planten en dieren.

Deelnemen aan Committed to Green betekent dat een golfbaan systematisch werkt aan de verbetering van de natuurlijke biotopen en het landschap.

2 - WATER

Waterbeheersing, -gebruik en -kwaliteit wordt bij het beheer van golfbanen een steeds belangrijker thema.

Dat geldt zeker nu de einddatum voor de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) dichterbij komt. De KRW moet ervoor zorgen dat in 2015 binnen alle lidstaten een ‘goede chemische toestand en een goed ecologisch potentieel of een goede ecologische toestand zijn bereikt’ (bron: kaderrichtlijnwater.nl). Op golfbanen gaat het daarbij om het waterverbruik voor de beregening, het verbruik van (leiding)water voor het reinigen van machines, sanitair en clubhuis en de kwaliteit van het oppervlaktewater

ZES AANDACHTSGEBIEDEN

van binnen de baan aanwezige sloten, vijvers, poelen en vennen. Maar ook de omgang met afvalwater, bijvoorbeeld in de vorm van spoelwater voor machines of afvalwater uit het clubhuis, valt binnen het aandachtsgebied van de KRW.

Binnen Committed to Green is water een belangrijk thema. Daarbij speelt ook de klimaatsverandering een rol: Nederland wordt warmer en natter, met vooral in de zomer een grotere kans op langdurige droogte. Het Committed to Green-programma richt zich, geheel in overeenstemming met de KRW, op water in brede zin. Daarbij wordt ingezet op vermindering van watergebruik, vergroting van de buffercapaciteit - water dat in droge zomers kan worden gebruikt voor beregening - en het realiseren van een zo hoog mogelijke kwaliteit van het oppervlaktewater.

Deelname aan Committed to Green betekent dat een golfbaan afspraken over watergebruik met het waterschap of drinkwaterbedrijf en de wettelijke regelingen met betrekking tot de omgang met afvalwater respecteert. Maar dat is niet genoeg. Een golfbaan die GEO wordt gecertificeerd, zet zich in voor het verlagen van het waterverbruik en het verhogen van de buffercapaciteit op de baan. Ook denkt de beheerder na over de mogelijkheid de hoeveelheid afvalwater te verminderen en het waterverbruik in het clubhuis terug te dringen. Ten slotte zet een club actief in op het verbeteren van de kwaliteit van oppervlaktewater, bijvoorbeeld door beschoeiingen te vervangen door natuurlijke oevers.

Deelnemen aan Committed to Green betekent dat een golfbaan bewust met water omgaat en planmatig werkt aan de realisatie van een hoogwaardig natuurlijke watersysteem op de baan.

3 - ENERGIE EN HULPBRONNEN

Ook het benoemen van maatregelen gericht op het verminderen van de milieubelasting als het gaat om het gebruik van energie en grondstoffen is onderdeel van Committed to Green. Bij dit aandachtsgebied gaat het om zaken die te maken hebben met beheer van de golfbaan - dieselverbruik - en de energie en grondstoffen die worden gebruikt binnen de op de baan aanwezige faciliteiten. Denk daarbij aan de milieubelasting door het gebruik van het clubhuis, shop, kantoor, greenkeeperonderkomen (energieverbruik, afvalproductie), maar ook aan de beheersing en vermindering van afval tijdens het dagelijkse gebruik, een wedstrijd of een evenement.

Binnen Committed to Green is het verlagen van het energieverbruik een belangrijk thema. Dat kan bijvoorbeeld door bewust een grasselectie voor de golfbaan te kiezen waarmee met een lage input van kunstmest en bestrijdingsmiddelen toch een optimale speelkwaliteit bereikt kan worden. Maar ook door te kiezen voor maaimachines met zuinige motoren of elektrische aandrijving. Ook het verminderen van het energieverbruik door isolatie van het clubhuis past binnen dit thema. Daarnaast kan het overschakelen op alternatieve energiebronnen en het stimuleren om meer samen naar de baan te komen, leiden tot verlaging van het energieverbruik.

Deelnemen aan Committed to Green betekent dus dat een golfbaan systematisch werkt aan het verlagen van de milieubelasting door bewust om te gaan met energie en grondstoffen.

ZES AANDACHTSGEBIEDEN

4 - PRODUCT- EN KETENBEHEER

Bij de inkoop van producten is steeds meer sprake van een mondiale economie. Hierdoor is het mogelijk om kiwi's uit Nieuw-Zeeland of biefstuk uit Argentinië te eten, zonder dat duidelijk is wat de milieugevolgen zijn. Bij veel producten is tevens onduidelijk onder welke sociale omstandigheden ze geproduceerd worden.

Committed to Green vraagt een golfbaan om in het kader van de certificering na te denken over de herkomst en productieomstandigheden van de gebruikte producten. Committed to Green kiest daarbij duidelijk voor 'de weg terug'. Door in de shop en catering anders in te kopen en meer te recyclen, kan zowel het energieverbruik als de hoeveelheid afval worden verlaagd. Dat betekent dat Committed to Green zoveel mogelijk inzet op het gebruik van streekproducten en producten die in de directe omgeving van de golfbaan worden geproduceerd. Doel hiervan is het beperken van transport - minder 'foodmiles' - en het stimuleren van de locale economie. Verder wordt ingezet op het gebruik van eerlijke (fairtrade)producten of producten de fairtradewaardig zijn. Dus ook de sociale context van de productie speelt binnen Committed to Green mee bij het maken van een keuze voor een bepaald product. Bij elke keuze is het tevens van belang in hoeverre een product past binnen de cradle to cradle-gedachte.

Naast aandacht voor de productieketen is er ook aandacht voor het terugdringen van verbruik. Denk hierbij o.a. aan gebruik van kunstmest en chemicaliën. Kritische productselectie en toepassing wanneer nodig, zorgen voor een goede balans.

Deelnemen aan Committed to Green betekent dus dat een golfbaan zich bewust is van de herkomst van de gebruikte producten en de productiewijze en er gekozen wordt voor een geoptimaliseerde toepassingsmethode.

5 - MILIEUKWALITEIT

Efficiënt golfbaanbeheer met een zo laag mogelijke belasting van het milieu is het vijfde aandachtspunt binnen Committed to Green. Net als bij *Landschap en biotopen* is het binnen Comitted to Green vanzelfsprekend dat een golfbaan zich houdt aan de geldende wet- en regelgeving. Dat betekent dat alle activiteiten die op de golfbaan plaatsvinden, passen binnen de afgegeven vergunningen en de bestemming. Maar het betekent ook dat de golfbaan geen (chemische) middelen gebruikt die in Nederland verboden zijn en zich houdt aan zaken als de wettelijke registratie van kunstmestgebruik.

Maar net als bij *Landschap en biotopen* is het voldoen aan al deze minimale normen niet genoeg. Bij Committed to Green gaat het erom dat de club alle onderdelen van het baanonderhoud onder de loep neemt en kijkt waar op het gebied van golfbaanbeheer milieutechnische verbeteringen te realiseren zijn. Dat kan zijn op het gebied van bemesting of het gebruik van middelen, maar ook door het water- of energieverbruik van het baanbeheer te verlagen. Ook reductie van de uitstoot van broeikasgassen en roet en zwavel is binnen dit aandachtsgebied van belang.

Deelnemen aan Committed to Green betekent dus dat een golfbaan besluit systematisch te werken aan de milieutechnische verbetering van het golfbaanonderhoud. Daarbij zijn betere resultaten met minder mest, minder chemicaliën en een lagere uitstoot belangrijke aandachtspunten.

ZES AANDACHTSGEBIEDEN

6 - MENS EN SAMENLEVING

Het duurzaam verankeren van de sociale context waarin de club zich beweegt, is het zesde en laatste onderdeel binnen Committed to Green. Communicatie over doelen en activiteiten binnen de club, maar ook daarbuiten, is daarbij noodzakelijk. Vandaar dat binnen het Committed to Green-programma het sociale netwerk van de golfclub wordt geanalyseerd en een strategie wordt ontwikkeld om open en structureel met alle betrokkenen te communiceren. Dus ook met alle relevante instanties in de directe omgeving van de golfbaan en omwonenden. Uitgangspunt daarbij is dat iedereen binnen het netwerk op een redelijk en wenselijk niveau over de Committed to Green-activiteiten wordt geïnformeerd.

Naast communicatie speelt binnen Committed to Green ook de aandacht voor de omgang met personeel, extern ingehuurde aannemers en pachters. Ook hier wordt gevraagd dat een club meer doet dan het wettelijke minimum. Inhoud geven aan sociale duurzaamheid betekent binnen Committed to Green dat een golfclub streeft naar een goed geregisseerde, open, communicatieve houding richting alle stakeholders binnen en buiten de golfbaan en een goed gefundeerd sociaal beleid.

Onder het bewust omgaan met *Mens en samenleving* valt ook het behoud van het culturele erfgoed. Instandhouding en het - waar mogelijk - terugbrengen of opwaarderen van historische elementen valt binnen dit aandachtsgebied. Aandacht voor cultureel erfgoed onderstreept de waardering en het respect voor de lokale setting waarbinnen de golfbaan gesitueerd is.

Deelnemen aan Committed to Green betekent dat een golfbaan serieus aandacht besteedt aan de communicatie met alle relevante actoren en aan het aanwezige culturele erfgoed. Daarbij is een regelmatige, open communicatie over de Committed to Green-activiteiten en het respecteren van historische elementen het uitgangspunt.

NEDERLANDSE

GEO ONCOURSE™ EVALUATIE CRITERIA

Driving the Green

geo golfenvironment.org

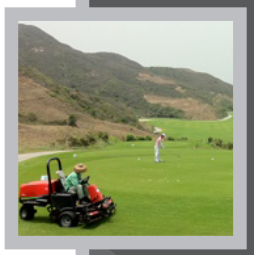

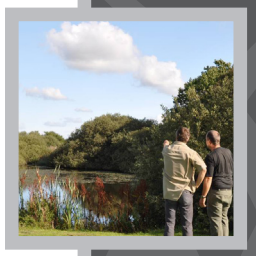

GEO Certified™ ecolabel criteria voor duurzaam golfbaanbeheer

De GEO OnCourse™ Evaluation Criteria zijn bedoeld ter ondersteuning van onderstaande partijen:

1) AANVRAGERS van het GEO Certified™ ecolabel die de sterkte en zwakte van hun golfbaan of management beter in beeld willen hebben.

2) ERKENDE BEOORDELAARS van het GEOSA Netwerk die de aanvragen voor het GEO Certified™ ecolabel beoordelen.

3) OVERHEDEN EN BELANGHEBBENDEN die de voordelen en de duurzaamheidsgarantie van het GEO Certified™ ecolabel willen leren kennen.

Alle criteria worden beoordeeld. De eisen waarin een handeling of afspraak staat beschreven als '**moet**' zijn verplicht. Hiertegenover staan **adviezen** die kunnen/mogen worden uitgevoerd door de aanvrager, deze zijn niet verplicht.

De nationale (en eventueel internationale) wetgeving is leidend.

Om in aanmerking te komen voor het GEO Certified™ ecolabel is een positieve en pro-actieve participatie essentieel. Alle golfbanen worden gestimuleerd om actief mee te werken aan de GEO OnCourse™ uitgangspunten, ongeacht de complexiteit van sommige maatregelen.

GEO verwacht van alle gecertificeerde golfclubs dat zij zich blijvend willen verbeteren.

De criteria-checklist met verplichte eisen en adviezen vindt u aan het einde van dit document.

LANDSCHAP EN BIOTOPEN

Golfterreinen zijn grote, natuurlijk ingerichte ruimten die onderdak bieden aan meerdere habitattypen. Dit is een goede reden om de biotopen op het golfterrein te beschermen en te verbeteren.

1.1 ADVIES EN ONDERZOEK

De golfbaan **moet** een goede kennis hebben van de ecologie, de biotopen en de esthetische waarde van de golfbaan. Deze kennis wordt vastgelegd in een:

- Beschrijving van en het beheer van (liefst met kaart) de verschillende habitat/vegetatietypen op het terrein
- Overzicht van waargenomen (doel)soorten, inclusief zeldzame en beschermde soorten

De golfbaan zou de status van de doelsoorten regelmatig moeten controleren en vastleggen om de natuurkwaliteit van de baan te monitoren.

De golfbaan kan een schema opstellen voor het monitoren van de flora en fauna om zo de kennis uit te breiden.

Aanbevolen wordt gebruik te maken van deskundigen op het gebied van ecologie, biodiversiteit en landschapsbeheer.

1.2 (WETTELIJK) BESCHERMDE GEBIEDEN

De golfbaan **moet** kennis hebben van de bestemmings-plannen voor het terrein en de (wettelijk) beschermde gebieden op en om de golfbaan. Zij moet kunnen uitleggen hoe deze plannen het management van de golfbaan beïnvloeden.

BESCHRIJVING

1.3 GRASSOORTEN

De golfbaan **moet** kunnen toelichten waarom de gebruikte grassoorten optimaal zijn voor de omstandigheden op de golfbaan. De grassoorten moeten zorgen voor een goede speelconditie en zijn minimaal afhankelijk van bemesting of gewasbeschermingsmiddelen.

De golfbaan zou moeten aansturen op realistische verwachtingen van leden en gasten met betrekking tot de speelkwaliteit van de baan (in relatie tot duurzaamheid).

De golfbaan zou voortdurend gericht moeten zijn op de verbetering en verfijning van het grasbeheer. De oppervlakte intensief beheer turfgrass zou zo veel mogelijk moeten worden beperkt.

1.4 BEHOUDEN EN VERBETEREN

De golfbaan zou zich actief kunnen inzetten voor de verbetering van het landschappelijke karakter van de baan, om de samenhang met de omgeving te versterken.

De golfbaan zou er naar moeten streven de ecologische vwaarden van het terrein te maximaliseren.

De golfbaan zou praktische maatregelen kunnen nemen om de biodiversiteit te bevorderen.

De golfbaan zou praktische maatregelen kunnen nemen ter ontsluiting van de aanwezige habitats.

BESCHRIJVING

WATER

Water is vaak een van de meest delicate onderwerpen bij het management van golfbanen. Zelfs in gebieden met veel regen en een koel klimaat. Het is belangrijk een verantwoordelijk watermanagement na te streven. Dit geldt voor zowel de kwantiteit als de kwaliteit van het water.

2.1 BRONNEN EN GEBRUIK

De golfbaan **moet** gegevens aanleveren van het jaarlijkse waterverbruik van clubhuis, golfbaan, onderhouds faciliteiten en overige voorzieningen.

De golfbaan **moet** kunnen aantonen uit welke waterbronnen wordt geput.

De golfbaan zou moeten trachten meerdere waterbronnen te gebruiken. Dit om het gebruik van drinkwater en andere hoge waterkwaliteitsbronnen te vermijden. Het gebruik van gezuiverd afvalwater, regenwater, etc. zou moeten worden gestimuleerd.

2.2 BEREGENING EN EFFECTIVITEIT

De golfbaan **moet** het totale beregeningsgebied proberen te verkleinen.

De golfbaan zou moeten kunnen aantonen hoe het beregeningssysteem wordt onderhouden en hoe deze wordt verbeterd als dat nodig is.

BESCHRIJVING

De golfbaan zou alles in het werk moeten stellen zo efficiënt mogelijk te beregenen.

De golfbaan zou maatregelen moeten inzetten tot de vermindering van het watergebruik in het clubhuis, onderhoudslocaties en andere gebouwen.

BESCHRIJVING

ENERGIE EN HULPBRONNEN

Ten gevolge van de stijgende olieprijzen, de heffing op uitstoot van schadelijke stoffen en de problematiek rond het energieverbruik, wordt er van de golfbanen verwacht dat zij laten zien actief bezig te zijn met het verbeteren en verduurzamen van hun energieverbruik en het zoeken naar alternatieve energiebronnen.

3.1 BRONNEN EN VERBRUIK

De golfbaan **moet** een overzicht geven van het totale energie- en brandstofverbruik.

De golfbaan zou een energie audit kunnen laten uitvoeren (formeel of informeel) waarin aandacht is voor de besparingsmogelijkheden.

3.2 EFFICIËNT ENERGIEGEBRUIK

De golfbaan zou acties kunnen ondernemen waarbij wordt gekeken naar de mogelijkheden voor het diversifiëren van de bronnen om het gebruik van fossiele bronnen zo veel mogelijk uit te sluiten.

De golfbaan zou praktische acties kunnen uitvoeren om het energieverbruik terug te dringen.

3.3 VERVOERSMIDDELEN EN MATERIEEL

De golfbaan **moet** het totaal aantal voertuigen vermelden dat eigendom is of onder beheer van de Golfbaan valt.

De golfbaan zou er naar moeten streven voertuigen met een lager verbruik en CO2 uitstoot te gebruiken.

BESCHRIJVING

De golfbaan zou voorbeelden moeten kunnen laten zien van acties die worden ondernomen om het aantal voertuigbewegingen van en naar de golfbaan terug te dringen.

3.4 CO2 UITSTOOT

De golfbaan zou een totale berekening moeten maken van de CO2 uitstoot door middel van het opstellen van een Carbon-Footprint (ecologische voetafdruk).

BESCHRIJVING

PRODUCT- EN KETENBEHEER

Als golfbaan kunt u invloed uitoefenen op een vergroting van duurzaamheid in de keten door een goed inkoopbeleid te hanteren.
Door het uitspreken van een voorkeur voor duurzame materialen, producten en leveranciers kan de golfclub laten zien maatschappij- en milieuvriendelijke maatregelen breed toe te passen. Dit is belangrijk om een voorbeeld te stellen binnen de golfbranche.

4.1 INKOOPBELEID

De golfbaan **moet** een ethisch verantwoord en milieuvriendelijk inkoopbeleid hebben.

De golfbaan zou haar duurzaamheidsbeleid in de toeleveringsketen moeten kunnen aantonen

4.2 ECONOMISCH VOORDEEL

De golfbaan zou een lijst moeten hebben waarop alle lokale en internationale leveranciers staan aangegeven. Dit geldt voor alle veelgebruikte producten en diensten.

4.3 TURFGRASS INPUT

De golfbaan **moet** gegevens hebben over het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.

De golfbaan zou maatregelen moeten nemen om het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Dit geldt ook voor andere toevoegingen op turfgrass. De toepassing van Integrated Pest Management (IPM) wordt aanbevolen om het gebruik van meststoffen en pesticiden te beperken.

BESCHRIJVING

4.4 AFVAL MANAGEMENT

De golfbaan **moet** de dagelijkse afvalstroom in kaart brengen.

De golfbaan **moet** het naleven van de wetgeving op het gebied van afvalmanagement aan kunnen tonen.

De golfbaan zou maatregelen moeten nemen tot het verminderen van de hoeveelheid afval. Dit kan door de levenscyclus van materialen te verlengen door bijvoorbeeld hergebruik, recycling en het verminderen van de hoeveelheid afval dat naar de stortplaats of verbrandingsovens gaat.

BESCHRIJVING

MILIEUKWALITEIT

Golfbanen kunnen de kwaliteit van lucht, water en aarde verbeteren.

Aandacht voor afvalwater, het gebruik van schadelijke materialen reduceren en preventie van vervuiling zijn van groot elang om de milieukwaliteit te verbeteren.

5.1 WATERKWALITEIT

De golfbaan zou aan moeten kunnen tonen dat, door de aanwezigheid van de golfbaan, de waterkwaliteit op zijn minst niet negatief beïnvloed wordt. In het beste geval wordt de kwaliteit van het water verbeterd door de golfbaan.

De golfbaan zou regelmatig visuele, biologische en chemische monsters moeten nemen om de samenstelling van het water te meten.

5.2 AFVALWATER

De golfbaan **moet** kunnen aangeven waar al het afvalwater en afwateringswater naar toe loopt zodra het de golfbaan verlaat.

5.3 GEVAARLIJKE STOFFEN

De golfbaan moet een register bijhouden van alle gebruikte gevaarlijke stoffen.

De golfbaan moet voldoen aan de wettelijke regelgeving met betrekking tot de opslag, omgang met en het (veilig) verwijderen van alle gevaarlijke stoffen.

BESCHRIJVING

5.4 VOORKOMEN VAN VERONTREINIGING

De golfbaan zou moeten kunnen aantonen dat erop meerdere wijzen aandacht is voor het voorkomen van milieuvervuiling in en rond het clubhuis/werkplaats.

De golfbaan zou moeten kunnen aantonen dat erop meerdere wijzen aandacht is voor het voorkomen van milieuvervuiling op de golfbaan.

BESCHRIJVING

MENS EN SAMENLEVING

Golfbanen spelen een grote rol in de maatschappij. Niet alleen lokaal, maar ook wereldwijd.

Golfbanen kunnen hun sociale- en economische waarden ventileren om op die manier een voorbeeld te zijn voor een meer duurzame manier van leven, werken en sporten.

Een belangrijk uitgangspunt is dat golf een meerwaarde levert voor mens, milieu en economie.

6.1 PERSONEEL EN OPLEIDING

Er **moet** een overzicht gegeven worden van de werknemers en de verdeling tussen parttime en fulltime personeel, inclusief onderlinge taken en verantwoordelijkheden.

De golfbaan **moet** beschikken over een duurzaamheidswerkgroep waarin personeel, vrijwilligers en externe adviseurs vertegenwoordigd zijn.

De golfbaan zou een aantal voorbeelden moeten kunnen geven milieueducatie van het personeel.

6.2 RELATIES LOKALE GROEPEN EN GEMEENSCHAP

De golfbaan zou een aantal maatregelen moeten kunnen tonen waaruit blijkt dat er op een positieve en constructieve manier wordt samengewerkt met buren, de lokale gemeenschap en milieuorganisaties.

6.3 LANDGEBRUIK EN CULTUREEL ERFGOED

De golfbaan **moet** inzichtelijk hebben welke cultuurhistorische en/of andere waardevolle historische en archeologische elementen op de golfbaan aanwezig zijn.

BESCHRIJVING

De golfbaan zou moeten kunnen aantonen dat er meerdere vormen van terreingebruik worden gerealiseerd (meervoudig gebruik).

De golfbaan zou informatie kunnen verzamelen over de cultuurhistorische en/of andere waardevolle historische en archeologische elementen op de golfbaan.

De golfbaan zou contact moeten leggen met organisaties die zich bezighouden met de cultuurhistorische en archeologische waarden in het gebied.

De golfbaan zou het behoud van de cultuurhistorische en archeologische waarden op de golfbaan zelf moeten stimuleren.

6.4 JURIDISCHE GESCHILLEN

De golfbaan **moet** geen juridische geschillen hebben met betrekking tot de locatie van de golfbaan. Mochten er toch conflicten zijn met de omgeving of iets dergelijks dan is het noodzakelijk dit te melden.

6.5 COMMUNICATIE

De golfbaan zou op meerdere fronten voorbeelden moeten kunnen laten zien van communicatie over milieu, natuur en duurzaamheid binnen de club.

De golfbaan zou op meerdere fronten voorbeelden moeten kunnen laten zien van communicatie over milieu, natuur en duurzaamheid buiten de club.

BESCHRIJVING

CHECKLIST VEREISTEN

VERPLICHTE EISEN	De checklist kan worden gebruikt om zelf te toetsen of er wordt voldaan aan de eisen van het GEO Certified™ certificaat. De volgende eisen zijn verplicht voor de aanvrager:	
LANDSCHAP EN BIOTOPEN	Toon aan kennis te hebben van de ecologische, esthetische (landschappelijke) waarden van de golfbaan.	❐
	Ken de beschermende locaties, habitattypen, soorten en landschappen van het gebied.	❐
	Geef duidelijk aan waarom de gebruikte grassoorten een optimale balans vormen tussen de speelbaarheid van de baan, een duurzaam gebruik van middelen en een minimaal gebruik van meststoffen c.q. pesticiden.	❐
WATER	Beschik over het jaarlijkse watergebruik, uitgesplitst in clubhuis, golfbaan en werkplaats.	❐
	Geef aan welke waterbronnen er worden gebruikt.	❐
ENERGIE EN HULPBRONNEN	Geef het jaarlijkse energieverbruik aan. Splits dit uit in fossiele en duurzame energiebronnen.	❐
	Geef het aantal voertuigen aan die de golfbaan in eigendom dan wel beheer heeft.	❐
PRODUCT- EN KETENBEHEER	Geef aan welke ethische en milieuvoorwaarden er worden gesteld aan de inkoop.	❐
	Geef aan hoeveel en welke meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen er worden gebruikt.	❐
	Geef aan hoeveel afval er wordt afgevoerd en de wijze waarop.	❐
	Geef aan dat de wetgeving op het gebied van afvalverwerking wordt toegepast.	❐
MILIEUKWALITEIT	Geef aan waar het afvalwater en het oppervlakte water heen stroomt wanneer het de golfbaan verlaat.	❐
	Houd een register bij van alle gevaarlijke stoffen die zich op het terrein bevinden.	❐
	Toon aan dat de wetgeving op gevaarlijke stoffen wordt gevolgd bij het gebruiken, opslaan en veilige afvoer van deze stoffen.	❐
MENS EN SAMENLEVING	Houd een register bij van alle medewerkers op het golfterrein, zowel fulltime als parttime en geef de verantwoordelijkheden aan.	❐
	Benoem een duurzaamheidswerkgroep, bestaande uit medewerkers, vrijwilligers en externe deskundigen.	❐
	Houd een register bij waarin de cultuurhistorische, historische en/of archeologische objecten op het golfterrein staan aangegeven.	❐
	Toon aan dat er geen juridische geschillen tussen de golfbaan en derden spelen. Bij eventuele conflicten is het noodzakelijk dit te melden.	❐

CHECKLIST ADVIEZEN

VERBETERPUNTEN

Wanneer er voor het eerst een aanvraag wordt gedaan, zal een aanvrager moeten kunnen aantonen dat er met de volgende zaken rekening wordt gehouden. Vanuit deze checklist worden verbeterpunten opgesteld.

LANDSCHAP EN BIOTOPEN

- Houd de (doel)soorten bij om de kwaliteit van natuur en milieu te meten. ❒
- Houd een planning bij voor het uitbreiden en blijven vernieuwen van ecologisch onderzoek. ❒
- Win regelmatig advies in van deskundigen op het gebied van ecosystemen, biodiversiteit en het landschap. ❒
- Manage de verwachtingen van de speelbaarheid van spelers en bezoekers. ❒
- Toon aan dat er continu wordt gelet op de kwaliteit van de grasmat en dat de oppervlakte intensief turfgbeheerd gras wordt geminimaliseerd. ❒
- Probeer het landschap en zijn karakteristieken zo te verbeteren dat het aansluit bij de omgeving. ❒
- Toon aan dat wordt getracht de ecologie van het terrein te verbeteren op een wijze die past bij de ecologie van het gebied. ❒
- Toon aan dat er stappen worden ondernomen om de biodiversiteit te verbeteren door maatregelen te treffen voor beschermde/verzwakte soorten en soortgroepen. ❒

LANDSCHAP EN BIOTOPEN

- Toon aan dat de oppervlakten van de verschillende habitats zo veel mogelijk worden vergroot en eventueel onderling worden verbonden. ❒

WATER

- Toon aan dat de oppervlakten van de verschillende habitats zo veel mogelijk worden vergroot en eventueel onderling worden verbonden. ❒
- Toon aan dat het beregende oppervlak zoveel mogelijk wordt teruggebracht. ❒
- Toon aan dat de beregeninginstallaties regelmatig worden onderhouden. ❒
- Optimaliseer het beregeningsysteem. ❒
- Toon aan dat er acties worden ondernomen om het waterverbuik van het clubhuis, de werkplaats en andere voorzieningen op het golfterrein zoveel mogelijk te verminderen. ❒

ENERGIE EN HULPBRONNEN

- Voer een energie-audit uit (formeel of informeel) om het energieverbruik te verbeteren en alternatieve energiebronnen te zoeken. ❒
- Onderneem stappen om energie en brandstof uit verschillende bronnen te onttrekken. ❒
- Dring het energieverbruik terug. ❒
- Gebruik efficiëntere brandstoffen of voertuigen die een lagere CO_2 uitstoot hebben.

CHECKLIST ADVIEZEN

ENERGIE EN HULPBRONNEN	Onderneem stappen om het aantal voertuigen waarmee de gasten en medewerkers naar de golfbaan komen te reduceren.	❒
	Krijg inzicht in de hoeveelheid CO2 uitstoot door het uitvoeren van een Carbon Footprint of voer een andere vorm van ecologische voetafdruk uit.	❒
PRODUCT- EN KETENBEHEER	Toon aan dat er in het ketenbeheer rekening wordt gehouden met de inkoop van duurzame producten.	❒
	Houd een overzicht bij welke leveranciers de meest gebruikte producten leveren, zowel internationaal als lokaal	❒
	Toon aan dat er maatregelen worden getroffen om het gebruik van meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en andere chemische materialen zoveel mogelijk te reduceren (IPM).	❒
	Toon aan dat er een zo efficiënt mogelijk gebruik wordt gemaakt van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.	❒
	Toon aan dat er maatregelen worden genomen om de levenscyclus van materialen en middelen te verlengen. Dit om de afvoer en verbranding van afvalstoffen zoveel mogelijk te beperken.	❒
MILIEUKWALITEIT	Toon aan dat de waterkwaliteit niet door schuld van de golfbaan achteruit is gegaan. In het beste geval is de waterkwaliteit verbeterd.	❒

MILIEUKWALITEIT	Neem regelmatig visuele, biologische en chemische monsters om de waterkwaliteit te bepalen.	❒
	Toon aan dat er maatregelen worden genomen ter voorkoming van verontreiniging van het milieu in de werkplaats en het clubhuis.	
	Toon aan dat er maatregelen worden genomen ter voorkoming van verontreiniging van het milieu op de golfbaan.	❒
MENS EN SAMENLEVING	Toon aan dat het personeel formeel en informeel natuur- en milieu educatie ontvangt.	❒
	Toon aan dat er positieve relaties en contacten zijn met lokele groepen en natuur- en milieuorganisaties.	❒
	Toon aan dat meervoudig ruimtegebruik wordt gestimuleerd.	❒
	Krijg inzicht in de aanwezigheid van het historische, cultureel of archeologische erfgoed op het terrein.	❒
	Voer regelmatig overleg met werkgroepen van historisch, cultureel of archeologisch erfgoed.	❒
	Toon aan dat er acties worden ondernomen om het voornoemde erfgoed te inventariseren en/of te behouden.	❒
	Toon aan dat er intern gecommuniceerd wordt over milieu en duurzaamheid.	❒
	Toon aan dat er extern met de gemeenschap wordt gecommuniceerd, eventueel op nationaal of internationaal niveau.	❒

ORGANISATIES

NEDERLANDSE GOLF FEDERATIE (NGF)

Joris Slooten • 06 54 64 34 89 • j.slooten@ngf.nl
Postbus 8585 • 3503 RN Utrecht
Telefoon 030 - 242 63 70
www.ngf.nl

NGF Commissie Duurzaam!Golf
Marieke van Rhijn (vz)
Joris Slooten
Ted van Keulen
Inge Boomsma-Smit
Esther van der Voort-Aardse
Pamela Rijks
Henk Jenner

GOLF ENVIRONMENT ORGANIZATION (GEO)

Richard Allison • richard@golfenvironment.org
25 Westgate • North Berwick • Scotland, EH39 4AG
Phone +44 16 20 89 51 00
www.golfenvironment.org

Richard Allison, Project Manager, Sustainability Richard has a BSc in Environmental Science and a Golf Course Management Diploma under an R&A Scholarship. He helps administer the OnCourse™ programme and works with environmental groups, the GEO Technical Commission, and GEO Sustainability Associates on new guidance and refined programme content and criteria. A lifelong golfer interested in agronomy and the environment, he enjoys supporting the people working toward the GEO Certified™ ecolabel.

Wendy Isaac, Manager, Operations Support Need anything from GEO? Wendy is your best point of contact to make it happen! Her experience from years in the fast-paced world of commercial production is now used in keeping everyone and everything at the busy GEO office running efficiently and making sure all your needs are addressed.

Information about the other team members can be found here:
http://www.golfenvironment.org/about/leadership

Relationship between golf courses and GEO.

GEO accredits the independent verification body (GEOSA) for the sustainable golf ecolabel GEO Certified. As an organisation we are available to clubs as customer support and advice in programme content, guidance, criteria, marketing and promotion.

Relationship between golf courses and GEOSA.

GEOSA support golf courses by offering advisory/consultancy based work during and after the certification process, verifications (by on-site and written evaluation) to recommend the ecolabel, support (technical, planning etc), and advocacy/education to connect the sustainable golf industry.

More details of the roles and requirements of GEOSA can be found here:
http://www.golfenvironment.org/support/geosa-faqs

ORGANISATIES

NGF/GEO-TRAJECTBEGELEIDERS

BUITING ADVIES

Ronald Buiting • 06 53 76 81 46 • ronaldbuiting@buiting.nl
Wilhelminaweg 64 • 6951 BP Dieren
Telefoon 0313 - 61 90 42
www.buiting.nl

NLADVISEURS

Guido Hamelink • 06 43 00 02 97 • g.c.hamelink@nladviseurs.nl
Sander Kristalijn • 06 47 78 39 83 • s.c.kristalijn@nladviseurs.nl
Larensteinselaan 26B • 6882 CT Velp
Telefoon 026 - 78 51 440
www.nladviseurs.nl

GEO-VERIFIERS (GEOSA)

BUITING ADVIES

Ronald Buiting • 06 53 76 81 46 • ronaldbuiting@buiting.nl
Wilhelminaweg 64 • 6951 BP Dieren
Telefoon 0313 - 61 90 42
www.buiting.nl

NATUUR @ LANDSCHAP

Paul van Kan • 06 38 08 52 48 • info@paulvankan.eu
Professor Jordanlaan 56 • 3571 KB Utrecht
Telefoon 030 - 29 30 088
www.paulvankan.eu

NLADVISEURS

Guido Hamelink • 06 43 00 02 97 • g.c.hamelink@nladviseurs.nl
Sander Kristalijn • 06 47 78 39 83 • s.c.kristalijn@nladviseurs.nl
Larensteinselaan 26B • 6882 CT Velp
Telefoon 026 - 78 51 440
www.nladviseurs.nl

SUSTAINABLE GOLF

Adrie van der Werf • 0630-030764 • adrievanderwerf@optimaldrive.nl
Bremlaan 8 • 6866 DP Heelsum
Telefoon 0317 - 31 94 92

Driving the Green™

GEO
golfenvironment.org

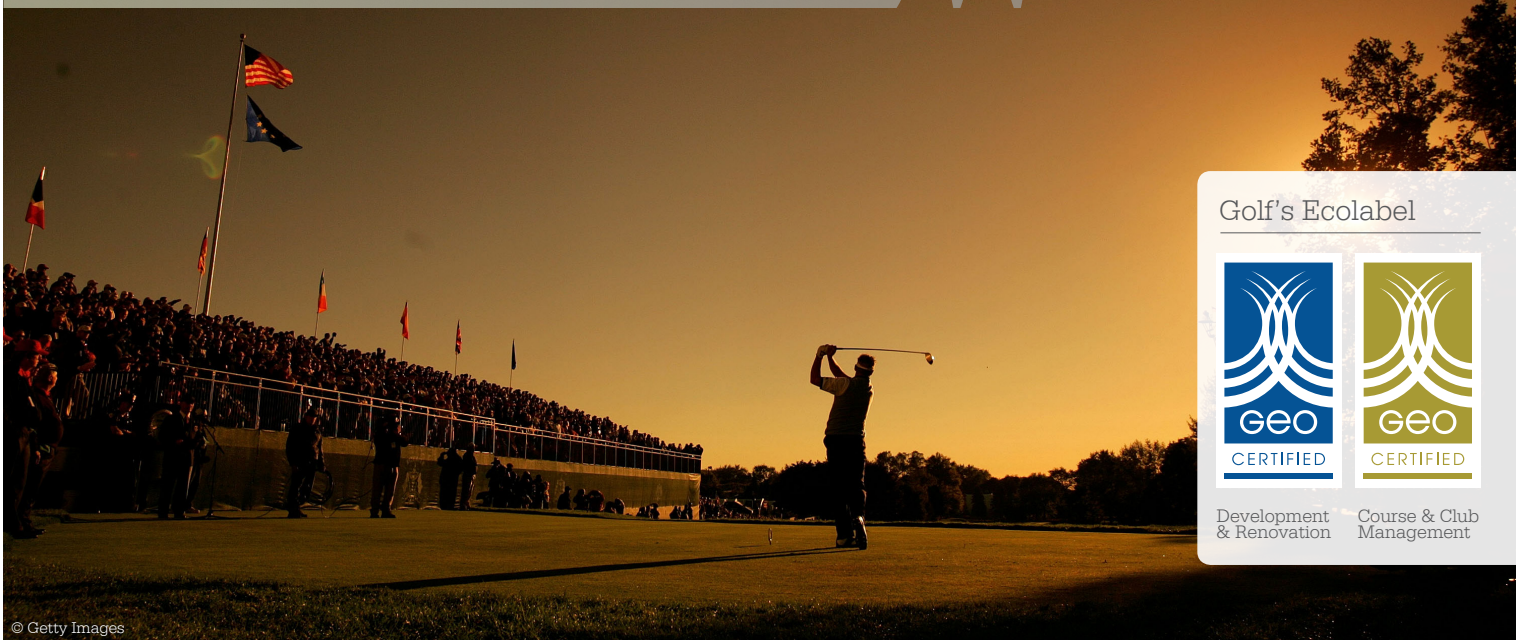

© Getty Images

THE GOLF ENVIRONMENT ORGANIZATION believes that the worldwide golf community can unite around sustainability and by 2020, will be universally valued for its positive environmental and social contribution.

GEO is dedicated entirely to helping golf achieve this vision. Our work promotes and supports sustainability throughout world golf, making it easier to understand, achieve and be recognized for.

GEO takes a practical, positive, and open approach, working together with golf organizations, environmental experts, golf industry professionals and sponsors to provide programmes that guide and reward comprehensive, credible action in golf management, development and events.

We are proud to be a trusted stakeholder-funded non-profit organization, serving the global golf industry.

The Opportunity

50 million golfers
35,000 golf courses

GEO ONCOURSE™ is a streamlined and practical on-line programme to help golf clubs plan, carry-out and share their improvements, save money, and achieve the GEO Certified™ eco-label. Easy-to-use and built for real-world results.

GEO LEGACY™ helps development teams plan, deliver and express social and environmental value from concept to conclusion. A GEO Certified™ Legacy Development carries business benefits and a positive impact for the future.

GOLF EVENTS can lighten their footprint, showcase commitment, and leave a lasting positive outcome. GEO can help lead golf event venues, stagers and sponsors toward credible sustainability action.

GEO Sustainability Associates (GEOSA) is a network of independent professionals specializing in sustainable golf, trained on GEO programmes to provide on-site verification and continual improvement advice.

We invite the golf community to join in golf's sustainability movement... playing an individual and collective part in Driving the Green™.

PRESS

GEO receives significant global coverage, including:

NATIONAL GEOGRAPHIC

INTERNATIONAL Herald Tribune

FAST COMPANY

GOLFING WORLD

GOLF CHANNEL

GolfBusiness

PARTNERS

GEO is supported by a growing number of partners and sponsors, including:

UNEP

R&A WORKING FOR GOLF

EUROPEAN TOUR

RYDER CUP

EUROPEAN GOLF ASSOCIATION E.G.A.

EGCOA

CMAA

EIGCA

CLUB MANAGERS ASSOCIATION OF EUROPE

THE PGA OF EUROPE

ROLEX

ups

JACOBSEN A Textron Company

FOR SUSTAINABILITY. FOR GOLF. FOR YOU.

REAL RESULTS

Focused on turning years of industry research and knowledge into on-the-ground results. GEO programmes are accessible and practical, helping clubs achieve tangible benefits.

CREDIBILITY

GEO Certified™ is the mark of credible sustainability the industry can proudly and confidently carry. Guaranteed through online transparency, independent on-site verifications, regular recertification, and a highly esteemed Technical Committee.

GLOBAL COMMUNITY

Our collaborative approach and open platform encourages involvement – there's a role and reward for everyone in golf's sustainability movement.

STAKEHOLDER TRUST

We are steadfast in our pledge of effective and efficient stewardship of the investment our partners entrust to GEO's work. From financial management to programmes and advocacy, every decision is made with care and acumen.

CONTINUAL IMPROVEMENT

Sustainability is a journey not a destination. GEO aims to make it easier for clubs, developments and events to start credibly on the path – and to develop a passion and plan to continually improve.

Likewise, as an organization, we follow an ethos of continual improvement around everything we do on behalf of golf and the environment; seeking feedback and ideas to enhance the solutions we provide.

Landscape & Ecosystems | Water | Energy & Resources | Products & Supply Chains | Environmental Quality | People & Communities

International Reach

37 countries and growing - find out more at golfenvironment.org

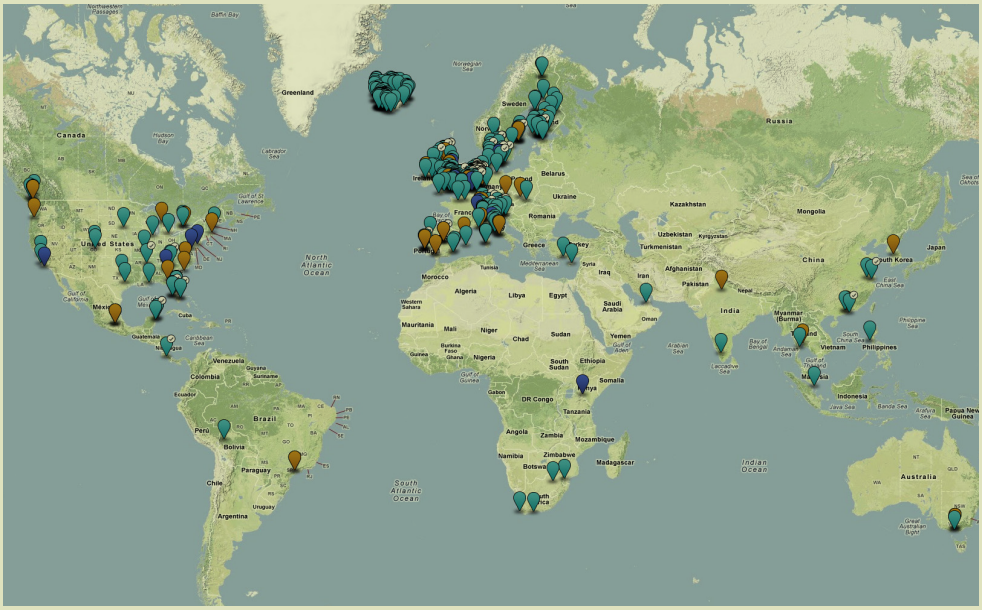

For more information, contact GEO at info@golfenvironment.org or www.golfenvironment.org

AANVULLENDE INFORMATIE

GEO HERAUDIT

Uw golfbaan behoort tot de categorie internationaal gecertificeerde, duurzaam beheerde golfbanen. Met het duurzaam beheer van uw golfbaan geeft u niet alleen blijk van goed zakelijk inzicht en verantwoordelijkheidsgevoel, maar bewijst u ook dat golf, natuur en duurzaamheid hand in hand gaan. Een belangrijk inzicht dat onder meer leidt tot een positief imago van de golfsport in het algemeen en uw golfbaan in het bijzonder.

Sinds de start van GEO heeft de ontwikkeling niet stilgestaan. De GEO-organisatie heeft de afgelopen jaren aan de weg getimmerd en is, als natuur- en milieukeurmerk voor golfbanen, een globale speler van belang geworden.
De discussie over de noodzaak en de waarde van duurzaam beheer van golfbanen heeft zich ook verder verbreed en verdiept. Naast een vorm van maatschappelijk verantwoord bestuur wordt duurzaam beheer steeds vaker gezien als unieke kans om de interne organisatiekracht te bundelen en een toekomstvisie te ontwikkelen. Hiermee kan een sterk signaal worden afgegeven aan de vaste gebruikers, gasten, de lokale gemeenschap én de overheid, dat de golfbaan verantwoord beheerd wordt en klaar is voor een toekomst waarin, mede vanuit Europese wetgeving, strengere eisen zullen worden gesteld aan golfbaanbeheer. Om de aanwezige kennis en de gegroeide inzichten met betrekking tot het beheer van de golfbaan en de faciliteiten in de organisatie te verankeren, is een planmatige benadering een vereiste. Bij dat beheerplan moeten realistische doelstellingen als uitgangspunt gelden en richting geven aan de collectieve inzet binnen de organisatie. Het is de taak van het bestuur of management van een club/baan om toezicht te houden op de voortgang van het proces, en frequent te evalueren.
Steeds meer golfbanen zien de toegevoegde waarde van duurzaam beheer in, pakken enthousiast de uitdaging op en ondernemen in dat kader de noodzakelijke stappen. Met totaal 45 golfbanen die gecertificeerd zijn of bezig zijn met het Committed to Green-certificeringtraject is de Nederlandse golfbranche wereldwijd koploper op het gebied van duurzaam beheerde golfbanen.

WAT IS EEN HERAUDIT?

Een heraudit is het vervolg op de audit die plaatsvond voor de GEO-certificering. De heraudit dient als meetmoment om de golfclub te toetsen op het wel of niet behaald hebben van de opgegeven doelstellingen voor een duurzame bedrijfsvoering en om vast te leggen welke acties zijn ondernomen ten behoeve van milieukwaliteit, natuur etc. Na verloop van de eerste drie jaar binnen de certificering verandert de status van de betreffende club van Certified naar OnCourse, hetgeen betekent dat er gewerkt wordt aan de hercertificering.

WANNEER VINDT MIJN HERAUDIT PLAATS?

Een heraudit vindt drie jaar na de certificering plaats. Bent u in september 2009 gecertificeerd, dan vindt in september 2012 de heraudit plaats.

HOE BEREID IK MIJN HERAUDIT VOOR?

Zes maanden voor het verlopen van het certificaat ontvangt u van GEO een e-mail met daarin de link naar de OnCourse werkomgeving. Hier kan men het nieuwe formulier voor hercertificering invullen en aanvullen waar nodig. De focus ligt hierbij op het laten zien van acties die zijn ondernomen en doelstellingen die zijn behaald. Zorg ervoor dat leden van de duurzaamheidswerkgroep en andere betrokkenen op de hoogte zijn van de heraudit en overleg met hen, eventueel met een externe adviseur, de te doorlopen stappen.

GEO HERAUDIT

WELKE GEGEVENS MOET IK VERZAMELEN?

Het is belangrijk dat u de volgende gegevens verzamelt voor *Landschap en ecosystemen, Water, Energie en energiebronnen, Materiaal en ketenbeheer, Milieukwaliteit en Mens en maatschappij*?

- het certificeringsrapport van de GEO Accredited Verifier met daarin de vastgelegde doelstellingen;
- de verbruikscijfers voor gas, water, licht, bemestings- en gewasbeschermingsmiddelen van de afgelopen drie jaar (bijvoorbeeld 2010, 2011 en 2012);
- de documenten die uw golfbaan heeft verzameld om het GEO-dossier mee op te bouwen voor de eerste audit (natuurbeheerplan, milieuzorgplan, maaiplan, lijst van doelstellingen en actiepunten, inventarisatieresultaten etc.);
- rapportages of andere vastgelegde documenten van uitgevoerde inspanningen om duurzaamheid op uw golfbaan te vergroten (uitvoeringsplannen voor omvorming van delen van het terrein, besluiten tot het omschakelen naar groene stroom/milieuvriendelijkere brandstoffen etc.).

Belangrijk is dat u kunt laten zien aan welke doelstellingen is gewerkt in de afgelopen drie jaar en welke acties zijn ondernomen.

HOE VERLOOPT EEN HERAUDIT?

Tijdens de heraudit zal de Accredited Verifier van GEO de door u opgestelde doelstellingen en uitgevoerde acties bekijken. Dit kunnen doelstellingen zijn die zijn vastgelegd in een beheerplan of spontane acties door bijvoorbeeld de leden of de omgeving. Waar nodig worden de doelstellingen bijgesteld of opnieuw geformuleerd. Na een ronde over de baan zal de Verifier een rapportage over zijn/haar bevindingen opstellen met een aanbeveling voor de Golf Environment Organization. Zij bepalen vervolgens of het GEO-certificaat wordt verlengd met drie jaar.

WAT GEBEURT ER NA DE HERAUDIT?

De Verifier zal zijn rapportage met bevindingen naar de Golf Environment Organization sturen met daarin een aanbeveling voor al dan niet een verlenging van het certificaat. GEO bekijkt de rapportage en maakt bekend of de golfclub wel of geen verlenging ontvangt. Wanneer de club succesvol opnieuw is gecertificeerd, wordt op de website van GEO de profielstatus geüpdatet en zal het nieuwe rapport van de Verifier worden toegevoegd.

HOE MELD IK ME AAN VOOR EEN HERAUDIT?

Wanneer u het nieuwe formulier op de website van GEO heeft ingevuld en heeft aangemerkt als ‘compleet’ kunt u via de website contact opnemen met een Accredited Verifier naar keuze. Deze Verifier zal met u een datum voor de heraudit afspreken.

WIE MAG DE HERAUDIT UITVOEREN?

Iedere Verifiër die in de afgelopen drie jaar geen zaken heeft gedaan met uw golfbaan (in de vorm van advies- of onderhoudswerk) mag de heraudit uitvoeren. De Verifier mag niet meer dan drie keer achter elkaar uw golfclub hebben beoordeeld voor GEO.

GEO HERAUDIT

WAAROM EEN HERAUDIT?

Door elke drie jaar opnieuw de stappen van GEO te doorlopen, werkt men voortdurend aan een verdere verbetering van de leefomgeving en een duurzame bedrijfsvoering. De heraudit laat zien dat de deelnemer zich blijvend wil inzetten voor efficiënt, milieuvriendelijk en natuurvriendelijk beheer.

MOET IK AL MIJN DOELSTELLINGEN HEBBEN BEHAALD?

Nee, verduurzaming is een traject en GEO begrijpt dat niet alle doelstellingen kunnen worden behaald binnen drie jaar. Wel moet u kunnen aantonen dat er vanuit de golfclub aandacht is getoond voor en gewerkt is aan bewustwording en duurzaamheid. U kunt laten zien dat u bijvoorbeeld midden in een omvormingstraject zit van een deel van de golfbaan.

WAT KOST EEN HERAUDIT?

Bij een heraudit worden er kosten gerekend voor zowel de nieuwe aanmeldingstermijn van drie jaar ad € 180,- (administratieve kosten) als de kosten voor de audit zelf. De kosten voor de audit liggen afhankelijk van de grootte van de golfbaan rond de € 750,-.

INZICHT IN MILIEUWETGEVING EN -RISICO'S: NGFMILIEUZORG.NL

Een belangrijk onderdeel in het streven naar duurzaam beheer van uw golfbaan is het ontwikkelen van structurele aandacht voor milieuzaken. Een belangrijk uitgangspunt voor het proces op weg naar duurzaamheid is dat het beheer van uw golfbaan minimaal voldoet aan de meest recente milieuwet- en regelgeving.

Om beheerders inzicht te geven in de stand van zaken met betrekking tot de naleving heeft de NGF de website www.ngfmilieuzorg.nl ontwikkeld. Deze handige website is kosteloos beschikbaar voor alle golfbanen in Nederland. De Nederlandse Golf Federatie beoogt hiermee te ondersteunen in de dagelijkse beheerpraktijk van de Nederlandse golfbanen.

Via dit platform bieden we u via een nulmeting de mogelijkheid om milieuknelpunten en -risico's zelf te ontdekken. Dit jaar zal de website verder ontwikkeld worden in samenwerking met een gebruikersgroep om het beheer van uw milieuzaken overzichtelijk in bij te houden. U wordt hierover nader geïnformeerd.

Hieronder treft u een stroomdiagram voor het proces van nulmeting naar milieuzorgplan aan:

1. Het bestuur van de club bepaalt welke personen/commissie verantwoordelijk zijn voor het opstellen en uitvoeren van het milieuzorgplan van de Club.

2. De vragenlijst in deze website kan dienen als nulmeting en geeft actiepunten die de basis vormen voor de opstelling en de uitvoering van het Milieuzorgplan.

3. Het verdient aanbeveling de vragenlijsten in te vullen met de verantwoordelijke functionaris voor de betreffende locaties.

4. Bespreek vervolgens de actiepunten met allen die betrokken (kunnen) zijn bij de uitvoering van de actiepunten.

5. Stel op basis van dit overleg de prioriteiten vast.

6. Maak op basis van deze prioriteiten een meerjarenplanning (Milieuzorgplan).

7. Bespreek deze planning, voorzien van een begroting met het bestuur. Het bestuur stelt het plan vast.

8. Communiceer over het milieuzorgbeleid en de uitvoering van het plan met de leden, de bezoekers en voor zover relevant het publiek.

INZICHT IN MILIEUWETGEVING EN -RISICO'S: NGFMILIEUZORG.NL

Een belangrijk onderdeel in het streven naar duurzaam beheer van uw golfbaan is het ontwikkelen van structurele aandacht voor milieuzaken. Een belangrijk uitgangspunt voor het proces op weg naar duurzaamheid is dat het beheer van uw golfbaan minimaal voldoet aan de meest recente milieuwet– en regelgeving.

Om beheerders inzicht te geven in de stand van zaken met betrekking tot de naleving heeft de NGF de website www.ngfmilieuzorg.nl ontwikkeld. Deze handige website is kosteloos beschikbaar voor alle golfbanen in Nederland. De Nederlandse Golf Federatie beoogt hiermee te ondersteunen in de dagelijkse beheerpraktijk van de Nederlandse golfbanen.

Via dit platform bieden we u via een nulmeting de mogelijkheid om milieuknelpunten en -risico's zelf te ontdekken. Dit jaar zal de website verder ontwikkeld worden in samenwerking met een gebruikersgroep om het beheer van uw milieuzaken overzichtelijk in bij te houden. U wordt hierover nader geïnformeerd.

Barim

Golfbanen dienen te voldoen aan het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer (Barim), ook wel het Activiteitenbesluit milieubeheer genoemd. Voor de hand liggende aspecten die de nodige milieurisico's met zich meebrengen, zijn afvalwater, de dieseltank en andere brandbare stoffen. Maar er zijn nog tal van andere aspecten waarmee rekening gehouden dient te worden. In de praktijk blijkt het lastig goed inzicht te krijgen in de toepassing van deze, op het Activiteitenbesluit milieubeheer geënte, regels.

Om u te ondersteunen in het gebruik van deze website hebben wij hieronder een aantal veel gestelde vragen voor u op een rijtje gezet. Hiermee wordt u op weg geholpen. Daarnaast kunt u bij vragen en/of opmerkingen altijd contact opnemen met het NGF-bureau (030 242 63 70 of milieuzorg@ngf.nl).

VEELGESTELDE VRAGEN NGFMILIEUZORG.NL

HOE KAN IK MIJZELF REGISTREREN VOOR DE VRAGENLIJST IN NGFMILIEUZORG.NL?

Uw golfclub heeft een brief van de NGF ontvangen met daarin een registratiecode. Deze code heeft u nodig voor het aanmaken van een gebruikersnaam.

Klik op het tabblad 'mijn milieuzorg' en vul de benodigde informatie in (waaronder ook de registratiecode). U ontvangt daarna een e-mail met daarin een link om uw aanmelding te bevestigen. Hierna kunt u inloggen onder het tabblad 'mijn milieuzorg' met uw e-mailadres en het door u gekozen wachtwoord.

HOE BEANTWOORD IK DE VRAGEN UIT DE VRAGENLIJST?

Zodra u bent ingelogd, kunt u op een locatie binnen de golfbaan klikken. Er start dan automatisch een vragenlijst.

Lees de vraag nauwkeurig en vink het hokje aan met het antwoord dat het meest van toepassing is en klik daarna op 'sla op'. U gaat dan automatisch door naar de volgende vraag. Het antwoord van de vraag kan altijd worden aangepast zolang de vragenlijst niet definitief is gemaakt.

IK BEN KLAAR MET ALLE VRAGEN, EN NU?

Na het beantwoorden/bekijken van de vragen wordt u gevraagd om de vragenlijst definitief te maken. U kunt de vragenlijst dan niet meer aanpassen voor deze locatie.

IK HEB DE VRAGENLIJST DEFINITIEF GEMAAKT, EN NU?

U kunt nu onder het tabblad 'actiepunten' uw gegeven antwoorden en bijbehorende actiepunten bekijken. Onder het kopje ?

WAT KOST HET GEBRUIK VAN MIJN MILIEUZORG?

Niets, de vragenlijst is gratis.

WELKE GOLFBANEN MOGEN GEBRUIK MAKEN VAN MIJN MILIEUZORG?

Alle Nederlandse golfbanen kunnen gebruik maken van de vragenlijst. Staat uw golfbaan niet in de selectielijst van het registratieformulier? Neem dan contact op met de beheerder van de website om ook uw golfbaan toegang te verschaffen tot de vragenlijst.

ALS IK DE VRAGENLIJST HEB INGEVULD, IS MIJN GOLFBAAN DAN GEO-GECERTIFICEERD?

Nee, de vragenlijst van mijn milieuzorg zorgt ervoor dat u de huidige situatie omtrent de wettelijke verplichtingen voor milieuzorg en aanvullende vragen voor GEO in beeld krijgt. Het invullen van de vragenlijst is een momentopname en kan gebruikt worden voor het opstellen van doelstellingen en het invullen van een deel van het registratieformulier van GEO.

VEELGESTELDE VRAGEN NGFMILIEUZORG.NL

WANNEER IK ALLE VRAGEN POSITIEF HEB BEANTWOORD, VOLDOET MIJN GOLFBAAN(BEHEER) DAN AUTOMATISCH AAN ALLE HEERSENDE WETGEVING?

Nee, de vragenlijst is zo compleet mogelijk gemaakt door per locatie op de golfbaan de mogelijke en meest voorkomende milieurisico's op te nemen en deze te voorzien van de geldende wettelijke verplichting. Aanvullende activiteiten die niet zijn opgenomen, maar wel worden uitgevoerd op uw golfbaan vallen onder uw eigen verantwoordelijkheid.

BIJ HET REGISTREREN/INLOGGEN/WERKEN BIJ/MET MIJNMILIEUZORG.NL IS EEN ERROR/FOUT OPGETREDEN. WAT KAN IK DOEN?

Maak een screenshot/momentopname van uw beeldscherm waar de error op te zien is en mail deze naar de helpdesk: *j.e.lenders@nladviseurs.nl*. Voeg hieraan ook een beschrijving toe met wanneer de fout optrad en welke acties u daarvoor heeft ondernomen.Wij nemen zo spoedig mogelijk contact met u op.

DISCLAIMER

De website ngfmilieuzorg.nl is een hulpmiddel. Het gebruik ervan laat onverlet dat een volledige waarborging ten aanzien van de naleving van milieuwet- en regelgeving niet kan worden gegeven. Het is daarom altijd raadzaam een deskundige uw golfbaan na te laten kijken op mogelijke gebreken of overtredingen e.d.

COLOFON

De werkmap Committed to Green is een publicatie van de NGF gericht op golfbaanbeheerders die actief bezig zijn met het Committed to Green-programma. De werkmap dient ter ondersteuning bij het doorlopen van de stappen die nodig zijn om het GEO-certificaat voor duurzaam beheer te behalen.

De samenstellers hebben getracht een zinvolle selectie te maken in de informatievoorziening met betrekking tot duurzaam beheer, het Committed to Green-programma en het GEO-certificaat. Als u vragen, opmerkingen of suggesties voor zinvolle aanvullingen heeft, dan horen wij dat graag.

SAMENSTELLING

NGF

TEKSTEN

Buiting Advies

NGF

NLadviseurs

FOTO MAP

Koen Suyk

OPMAAK

Paul Roos

NGF

Postbus 8585

3503 RN Utrecht

030 - 24 26 370

www.ngf.nl

j.slooten@ngf.nl

DISCLAIMER

Deze publicatie is een uitgave van de NGF. Overname van teksten en schema's is alleen toegestaan voor niet-commercieel gebruik onder volledige bronvermelding: NGF Werkmap Committed to Green.

Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijk zorgvuldigheid is samengesteld, aanvaardt de NGF geen enkele aansprakelijkheid voor het geval dat de inhoud incorrect en /of onvolledig is. Aan de inhoud van deze publicatie kunnen op geen enkele wijze rechten worden ontleend.

De lijnen zijn geopend!

Twitter:
@NGF_

Linkedin groep:
NGF Duurzaam!Golf

Facebook groep:
NGF.NederlandseGolfFederatie

www.ngf.nl

030 242 63 70

duurzaamgolf@ngf.nl

- VERBETEREN KWALITEIT VAN BEHEER
- BESPAREN OP KOSTEN
- VERGROTEN NATUUR- EN LANDSCHAPSBELEVING
- ANTICIPEREN OP WET- EN REGELGEVING
- BEPERKEN VAN MILIEURISICO'S
- BEHALEN GEO-CERTIFICAAT

NGF
NEDERLANDSE GOLF FEDERATIE

COMMITTED TO GREEN

NGF COMMITTED TO GREEN

Het beheren van een golfbaan vraagt om visie, structuur en daadkracht. Golfers, overheid en samenleving stellen steeds hogere eisen, en de druk op de exploitatie neemt toe.

Het Committed to Green-programma, dat resulteert in een GEO-certificaat, biedt uw organisatie concrete handvatten om het beheer van uw golfbaan integraal en structureel te verbeteren. Met het GEO-certificaat sluit u aan op een groeiend internationaal kennisnetwerk dat inzichten, ervaringen en best practices ontwikkelt en deelt.

Vraag een vrijblijvende GEO-prescan van uw baan aan en laat u door een deskundige adviseren over de mogelijkheden. E-mail: duurzaam!golf@ngf.nl

KLAAR VOOR DE TOEKOMST!

WWW.NGF.NL

COMMITTED TO GREEN: KLAAR VOOR DE TOEKOMST!

VERBETEREN KWALITEIT VAN HET BEHEER

Bij beheren is er een gouden regel: hoe planmatiger het beheer, hoe hoger de kwaliteit van het terrein. Dat geldt natuurlijk ook voor uw golfbaan. Het bijzondere is dat juist het Committed to Green-programma inzet op een planmatige aanpak. De integrale benadering van Committed to Green zorgt voor structuur binnen uw organisatie en dwingt u bij het beheer van de baan te zorgen voor een duidelijke afstemming tussen uw ambities en de dagelijkse realiteit.

Binnen het programma legt u de baanambities vast in concrete doelstellingen. Daardoor ontstaat in uw organisatie gerichte aandacht en neemt de interne motivatie van alle betrokkenen toe. De planmatige aanpak maakt het ook mogelijk een gedegen evaluatie uit te voeren. De resultaten kunt u gebruiken om het beheer bij te sturen. Op die manier zorgt het Committed to Green-programma ervoor dat er continu verbeteringen plaatsvinden. Daarnaast bevordert het de verankering binnen uw organisatie van kennis met betrekking tot het beheer van uw golfbaan. Wisselingen van medewerkers of vrijwilligers hebben daardoor vrijwel geen invloed op de kwaliteit van het beheer. Ook kunt u vanuit de planmatige aanpak eenvoudig en zinvol communiceren met de stakeholders. Dus door mee te doen aan Committed to Green ontwikkelt u een integrale, planmatige beheeraanpak en vergroot u de efficiëntie en effectiviteit van uw beheer.

BESPAREN OP KOSTEN

De binnen Committed to Green geïntroduceerde integrale, planmatige aanpak verhoogt de effectiviteit en efficiëntie van uw baanbeheer. Dit levert u directe besparingen op, zonder aan kwaliteit in te boeten. Ook op het gebied van energie- en waterverbruik of afvalverwerking worden binnen het programma aanzienlijke kostenreducties gerealiseerd. Belangrijkste reden is dat binnen Committed to Green niet alleen structurele aandacht wordt besteed aan wat echt noodzakelijk is, maar ook aan wat best wat minder kan. En dat is, in een tijd waarin de exploitatie onder druk staat, een welkome, positieve bijkomstigheid.

VERGROTEN LANDSCHAPS- EN NATUURBELEVING

Golf is een unieke sport, ooit ontstaan in de natuur. Een van de bijzondere kenmerken is dat een golfer tijdens zijn ronde een relatie aangaat met het landschap, de natuur en de elementen. Je bent als golfer 'echt' in de natuur. En dat in de breedste zin van het woord. Dat 'in de natuur zijn' blijkt voor velen een belangrijke reden om te gaan golfen. Het Committed to Green-programma ondersteunt u bij het verder versterken van landschappelijke kwaliteit en natuurwaarden op uw golfbaan. Dit stelt u in staat om de identiteit en de herkenbaarheid van uw baan te vergroten.

Door mee te doen aan het programma benoemt u landschappelijke- en natuurwaarden op uw baan en maakt u die zichtbaar. Hierdoor wordt de belevingswaarde van de golfer vergroot met een positieve invloed op het spelplezier, tevredenheid en loyaliteit en dus op de motivatie om 'vaker te komen'. Kortom, niet alleen flora en fauna varen wel bij deelname aan het Committed to Green-programma, ook de exploitatie profiteert ervan.

COMMITTED TO GREEN: KLAAR VOOR DE TOEKOMST!

ANTICIPEREN OP WET –EN REGELGEVING

In de komende jaren zal de regeldruk op het gebied van natuur- en milieuwetgeving vanuit Europa toenemen. Bestaande regels worden aangescherpt en/of aangevuld, nieuwe regels worden toegevoegd. Ook de regels op het gebied van watergebruik zullen door de Kader Richtlijn Water veranderen. Dit maakt het beheer van een golfbaan ingewikkelder en uw taak als beheerder complexer. Het is raadzaam om tijdig op al deze veranderingen te anticiperen. Door mee te doen aan Committed to Green-programma doet u dat. Het programma helpt u uw huidige situatie met betrekking tot regelgeving in kaart te brengen en na te denken of mogelijke verbeteringen. Door mee te doen aan Committed to Green -programma bent u dus altijd op de hoogte van de laatste ontwikkelingen en goed voorbereid om wijzigingen te implementeren.

BEPERKEN VAN MILIEURISICO'S

Ook bij het beheer van uw golfbaan wordt met gevaarlijke stoffen gewerkt. Denk bijvoorbeeld aan inzet van kunstmest, brandstof of gewasbeschermingsmiddelen. Als beheerder bent u verantwoordelijk voor de schade die door deze stoffen ontstaat aan mens, bodem, water of natuur. Mocht blijken dat u niet conform de richtlijnen hebt gehandeld dan bent u daarvoor aansprakelijk. Deze milieuaansprakelijkheid, en - daaruit voorvloeiend - boetes kunnen leiden tot imagoschade en winstderving. De planmatige aanpak en eigen controle binnen het programma Committed to Green beperken deze risico's. Door deelname aan het programma geeft u als beheerder te kennen op correcte en verantwoorde wijze invulling te geven aan uw wettelijke zorgplicht. Dat is binnen steeds strenger worden milieukaders een hele zorg minder.

BEHALEN GEO-CERTIFICAAT

De implementatie van het programma Committed to Green leidt in de meeste gevallen binnen een jaar tot GEO-certificering. Het GEO-certificaat is het internationale milieukeurmerk van de Golf Environment Organization. Met dit certificaat laat u als organisatie zien dat voortvarend wordt gewerkt aan duurzaam beheer van uw golfbaan. Via het GEO-certificaat sluit u als golfbaan aan op het groeiende internationale netwerk dat kennis en best practices op het gebied van duurzaam golfbaanbeheer uitwisselt. Dat is niet alleen voor u en voor de golfbaan van belang, maar in het belang van alle stakeholders.

WERKGROEP

CONTACTGEGEVENS

CONTACTGEGEVENS GOLFCLUB

Naam van de golfclub .....

Straatnaam .....

Postcode .....

Plaatsnaam .....

Telefoonnummer golfclub .....

Emailadres golfclub .....

Website golfclub .....

CONTACTPERSOON COMMITTED TO GREEN TRAJECT

Naam .....

Straatnaam .....

Postcode .....

Plaatsnaam .....

Telefoonnummer .....

Emailadres .....

COMMITTED TO GREEN BEGELEIDER

Naam .....

Straatnaam .....

Postcode .....

Plaatsnaam .....

Telefoonnummer .....

Emailadres .....

BAANGEGEVENS

GOLFBAAN

Naam golfbaan (per 9 holes lus) .....

Aantal holes .....

Lengte in yards .....

Totaal baanoppervlak in ha .....

Jaar van opening golfbaan .....

Type golfbaan (prive, pay en play, beiden) .....

CLUBHUIS

Jaar van opening clubhuis .....

Overige gebouwen .....

Werkplaats .....

Pro-shop .....

Oefenfaciliteiten .....

Toilet(ten) op de golfbaan .....

Overige gebouwen .....

	INVENTARISATIE		VISIE		WERKPLAN			EVALUATIE	ORGANISATIE
	VEREISTEN GEO-CERTIFICERING	NOTATIE	DOELEN	DOELSTELLING	ACTIEPUNTEN	BUDGET	PLANNING	MONITORING	VERANTWOORDELIJKE
1. LANDSCHAP EN BIOTOPEN									
1.1. Gebieds en biotoopbescherming	Beleids- en wettelijk kader EU (N2000, Ffw)	omschrijving							
	Beleidskader NL (N2000, EHS, NSW, Ffw)	omschrijving							
	Provinciaal beleidskader (Boswet, PEHS, grondwaterbescherming, etc.)	omschrijving							
	Gemeentelijk beleidskader (bestemmingsplan, etc.)	omschrijving							
1.2. Flora en fauna	Overzicht beschermde flora en fauna (Ff-wet:lijst 1, 2, 3 en habitatrichtlijn)	omschrijving/locatie							
	Overzicht beschermde vaste verblijfplaatsten (horsten, nesten, burchten, mierenhopen)	omschrjving/locatie							
	Natuurtypen en spelelementen (overzicht, beschrijving, locatie adhv kaart)	omschrijving/locatie							
	Landschapsecologie (positie baan in omgeving, N2000, EHS, PEHS)	omschrijving/locatie							
1.3. Grassoorten	Grassoorten per spelelement (top 3 verdeeld in percentages)	type/ %							
	Communicatie over beheer	omschrijving							
1.4. Bescherming/optimalisering landschap en ecologie	Landschap, bodem en historie	omschrijving							
	Landschapselementen	omschrijving/locatie							
	Landschap en ecosysteem	omschrijving							
2. WATER									
2.1. Bronnen en gebruik	Waterverbruik afgelopen 3 jaar (leidingwater, oppervlaktewater, grondwater)	liters							
	Waterbronnen	type/locatie							
2.2. Beregening/effectiviteit waterverbruik	Type beregeningssysteem	type							
	Oppervlaktes per beregend onderdeel (greens, tees, event. fairways etc.)	hectares							
	Hoeveelheden beregening per baanonderdeel (greens, tees, fairways etc.)	liters							
	Werkwijzen beregening	omschrijving							
3. ENERGIE EN HULPBRONNEN									
3.1. Bronnen en gebruik	Energieverbruik per bron	kWh, liters							
3.2. Energie efficiency	Isolatie en andere maatregelen voor terugdringen verbruik	omschrijving							
	Mate van locale opwekking	omschrijving							
	Energie-audit	omschrijving							
3.3. Materieel	Voertuigen per type brandstof	stuks							
4. PRODUCT- EN KETENBEHEER									
4.1. Inkoopbeleid	Analyse van de herkomst van producten	omschrijving							
	Lijst met ethische-/ milieuvoorwaarden die worden gesteld aan de inkoop	omschrijving							
4.2. Leveranciers	Aantal leveranciers en afstand in km tot leveranciers	aantal, km							
4.3. Bemesting/ gewasbescherming	Bemesting afgelopen 3 jaar (meststof, uitgesplitst naar green, tee, fairway)	kg/ltrs per hectare							
	Bestrijdingsmiddelen afgelopen 3 jaar (soorten, uitgesplitst green, tee etc.)	kg/ltrs per hectare							
4.4. Afvalmanagement	Omgang vrijkomende biomassa (groenafval)	omschrijving							
	Afvalstromen en hoe deze worden afgevoerd/gerecycled	type en kg/m3							
	Overzicht van de wijze van opslag van (gevaarlijke) afvalstoffen	beschrijving							
5. MILIEUKWALITEIT									
5.1 Waterkwaliteit	Resultaten waterkwaliteit	omschrijving							
	Methode en frequentie wijze van meting (visueel, biologisch of chemisch)	omschrijving							
5.2 Afvalwater	Inzicht in lozingspunten incl. vigerende wetgeving	omschrijving							
5.3 Gevaarlijke stoffen	Lijst met in gebruik zijnde (gevaarlijke) stoffen	omschrijving							
	Overzicht van de wijze van opslag van (gevaarlijke) stoffen	omschrijving							
	Overzicht protocol omgang met (gevaarlijke) stoffen	omschrijving							
	Overzicht van adminstratie gebruik van (gevaarlijke) stoffen	omschrijving							
5.4 Vervuiling en preventie	Maatregelen ter voorkomening van uitstoot	omschrijving							
	Maatregelen ter voorkoming van vervuiling	omschrijving							
6. MENS EN SAMENLEVING									
6.1 Personeel en opleiding	Overzicht fte	aantal							
	Personeelsbeleid inzake duurzaamheid	omschrijving							
	Opleiding en bijscholing	omschrijving							
	Ontwikkelingsmogelijkheden personeel	omschrijving							
	Duurzaamheidswerkgroep	samenstelling							
6.2 Relaties en contacten	Organisatie externe communicatie (wie, waarover, interval, etc.)	omschrijving							
	Omgang met aannemers en pachters (irt duurzaamheid)	omschrijving							
	Netwerken in kaart brengen (visualiseren van netwerk)	omschrijving							
6.3 Cultureel erfgoed	Cultuurhistorische of waardevolle historische en archeologische elementen	omschrijving							
6.4 Juridische geschillen	Geen lopende juridische geschillen mbt landschap	omschrijving							
6.5 Communicatie	Communicatie over milieu, natuur en duurzaamheid buiten de club	omschrijving							
	Communicatie over milieu, natuur en duurzaamheid binnen de club	omschrijving							

NGF

NEDERLANDSE GOLF FEDERATIE

WWW.NGF.NL